Дім сад город

4

1995

ЮРИДИЧНІ КОНСУЛЬТАЦІЇ

Чи правильні дії товариства?

Наше садівниче товариство прийняло ухвалу, щоб ми, його члени, усі без винятку, допомагали сторожу в охороні об'єкту й чергували влітку, восени, взимку та навесні. Двадцять годин на рік ми ще мусимо відпрацювати на будівельних роботах, а того, хто не виконає цієї ухвали, буде оштрафовано.

Я — інвалід Великої Вітчизняної війни. Мешкаю за 26 кілометрів від місця чергування. Якось захворів і на чергування не пішов. Мене викликали на правління товариства і вимагали, щоб я заплатив штраф. Більше того, членам товариства було виділено землю під городи для картоплі — по 30—50 соток,— а мені тільки 16.

Отже, чи має право керівництво примушувати учасників Великої Вітчизняної війни, які є членами цього садівничого товариства, чергувати у нічний час? Чи має воно право штрафувати тих членів товариства, в тому числі учасників Великої Вітчизняної війни, котрі за станом здоров'я не можуть виконувати подібну ухвалу? Чи має право це товариство не наділяти мені землю тільки тому, що я не можу чергувати?

О. Г. Греков,
310 024, м. Харків, 24,
вул. Пушкінська, 74, кв. 59

Садівниче товариство є самостійною кооперативною організацією, що наділена правами юридичної особи. Основним органом управління товариства є загальні збори членів товариства. В період між зборами діє виконавчий орган — Правління садового товариства. Загальні збори садового товариства розв'язують питання організації діяльності товариства, починаючи з прийняття статуту товариства, Правил внутрішнього розпорядку, визначення членських і цільових внесків до затвердження видів робіт, що виконуються за трудовими досягненнями, штатів таких робітників.

Загальні збори визначають трудову участь членів товариства в роботах, що проводяться колективно, затверджуючи план цих робіт і агротехнічних заходів. У плані визначення участі членів товариства в колективних роботах може бути і установлення чергування у нічний час на допомогу охоронникам.

Колектив садівників в особі загальних зборів визначає обсяг, періоди і участь кожного члена товариства у виконанні цих робіт.

Питання звільнення окремих членів товариства від участі в таких заходах за станом здоров'я чи з інших причин повинно ухвалюватися загальними зборами або правлінням з наступним затвердженням цієї ухвали на загальних зборах.

Член садівничого товариства зобов'язаний виконувати рішення загальних зборів і правління товариства в тому числі й рішення про участь у колективних роботах з охорони території і майна товариства.

За невиконання рішень правління і загальних зборів, ухиляння від участі в спільних роботах застосовуються заходи громадського впливу, а за систематичне порушення Статуту товариства можна позбутися права перебувати у товаристві, а відтак бути і його членом.

Матеріальні санкції у вигляді грошових штрафів садове товариство застосовувати не може. Встановлення штрафів є прерогативою нормативних органів.

Незаконне застосування штрафів садовим товариством до своїх членів може бути оскаржене до місцевої Ради народних депутатів, на території якої розташоване товариство. В такому ж порядку оскаржуються ухвали про неправильний розподіл товариством земельних ділянок у тимчасове користування для вирощування картоплі.

І. М. Миронець,
юрист

І природа віддячить...

Людина і навколишній світ... Який могутній і в той же час ламкий ланцюг їх поєднує!

Зриваючи для ароматного чаю квіти рослин, я просив у них сили. А коли саджав кущик чи деревце, був упевнений, що воно теж відчувало мою любов, розуміло мої думки. Все, що створено Природою,— живе, взаємопов'язане. Яскравий приклад — порушення екологічного балансу у багатьох регіонах планети. Зміни в одній ділянці ланцюга майже завжди викликають повну ланцюгову реакцію.

Щорічно у весняно-літній період для власних потреб я збираю лікарські рослини. Намагаюсь це робити акуратно і обережно. Розмовляю з рослинами, не залишаючи без уваги жодної квіточки. Прошу собі здоров'я і, мені здається, чую їх відповіді.

Надзвичайно важливим є ваше ставлення до рослин. Якщо воно доброзичливе, зелений світ не зашкодить і не образить вас. І пам'ятайте, головне — збирати небагато, тільки для власних потреб, залишаючи плід на насіння і турбуючись, щоб випадково не зламати гілочки чи листочка. Рослина відчуватиме вашу турботу і в майбутньому обов'язково віддячить.

А що ж іноді буває? Бачимо сумну долю багатьох лікарських рослин. Почувши рецепт, горе-травознавці мерщій біжать до лісу і винищують трави з корінням за принципом: після мене — хоч трава не рости. А потім ще й чекають користі від рослин, зібраних таким чином. Вони навіть не замислюються, що останні і бачити їх більше не хочуть.

Я дуже люблю дітей, але прикро дивитись, коли мами дозволяють малятам навесні знищувати первоцвіти на галявинах. Діти рвуть їх у букетики, а через хвилину-другу викидають геть. Вважаю, що зелений світ не потерпить неповаги до себе, запам'ятає зло і наслідки не забаряться. Адже так влаштований світ.

І ще — наша їжа. Здається, що може бути простішим. Зірвав і з'їв. Ні! Їжа — це священне дійство: попроси, зірви, з'їж, подякуй. Береш у рослини — пам'ятай, що треба повернути їй частку душі, працю, любов. Багато з нас не розуміють цього, тому вони й нещасні, убогі духом.

Сподіваюсь, що прочитавши мого листа, люди уважно подивляться навколо та зазирнуть у свою душу і зрозуміють (хоч трішки!), наскільки тендітний навколишній світ і як необхідно його берегти. Тоді, можливо, і наша рідна культура взагалі піднесеться на вищий щабель, займе належне їй місце. А вже після цього з темряви настане ранок, і Україна побачить світлий шлях у майбутнє. Я в це вірю!

Ю. Решетников,
Одеська обл., м. Іллічівськ

Читачі радять, пропонують, запитують

Можливо і мої поради комусь знадобляться

І я, пенсіонерка, люблю читати «Дім, сад, город». Якось ознайомилася з статтею про перепелів .(№ 11 за минулий рік), ще й по радіо чула, як їх вирощувати.

Можливо, не в усьому я маю рацію, але все-таки хочу дати деякі поради тим господарям, котрі вирощують перепелів, курей, качок та іншу домашню птицю.

Передусім щодо марганцівки. Знаю, коли народжуються малюсінькі перепелята, їм дехто із господарів (треба чи й не треба) дає марганцівку. Невже це для здоров'я дають? Хіба не відомо, що вона може вбивати живі організми? То крихітку, яка щойно вилупилася із яйця, хіба омине це?

Доводилося бачити, як молоді господині, стараючись у своєму господарстві виростити різну птицю, вранці напувають малечу водою з марганцівкою. Двотижневі чи й старші каченята чи курчата від того «напою» швидко гинули. А господиня й не догадалася від чого ці пташата загинули. Я, наприклад, новонароджених курчат, каченят чи інших птахів напуваю свіжим коров'ячим молоком (ще краще — козяче). Спостерігала: насиплю пшона, вони жадібно їдять, однак, як тільки поставлю молоко, то одразу покинувши дзьобати, наввипередки спішать до нього.

Напевно ж є якісь народні методи запобігання хворобам домашньої птиці у малому віці. Було б добре, аби наші читачі більше розповідали про них на сторінках нашого журналу.

А ще хочу сказати про повітря у наших квартирах. Як його очищати? Знову ж таки на допомогу нам можуть прийти рослини. Візьмемо папороть, про яку вже багато написано, що вона очищає повітря. Але я не впевнена, чи ця рослина тільки очищає повітря. Можливо, вона і завдає нам якоїсь шкоди? Будь ласка, шановні читачі «Дому, саду, городу», поділіться своїми знаннями про властивості папороті на сторінках «Дому, саду, городу».

Принагідно повідомляю свій рецепт від простуди. Вирощую оман високий (дев'ятисил). Настоянка його коріння на спирту чи гарній горілці — перша допомога від простуди. Як тільки відчуваю, що мене проймає простуда, одразу ж ковтаю чайну ложку цієї настоянки (вдень чи на ніч). Недуга минає.

Г. І. Максименко,
245547, Сумська обл.,
Охтирський р-н,
с. Мала Павлівка

Дякую за доброту

Хочу висловити глибоку подяку всім чуйним людям, що відгукнулися на мою біду, надіслали необхідні для лікування трави. Це — подружжя Онищуків з м. Красний Луч, І. Гаргаун з Харківщини, М. Пархоменко з Черкас та ін. А що особливо приємно — людська доброта, щирі побажання, милосердя. І це в наш тяжкий час! Дай Бог їм здоров'я!

Люди надіслали траву безкоштовно. Однак мені хотілось компенсувати їхні витрати, тому гроші надіслала всім, хто вказав повну адресу.

А ще низький уклін за поради, рецепти І. Ярошику з Рівненщини, М. Булаху та М. Степаненко з Київщини, І. Лисюк з Первомайська, І. Гаврилюк з Вінницької обл., І. Коробець з Харківщини.

Взнала, що для повного виліковування мені необхідна трава нетреба (рос.— дурнишник). Колись її багато росло в нашій місцевості біля доріг, по берегах річок, біля парканів, а тепер не можу знайти.

Стебло в нетреби пряме, розгалужене, заввишки 30—50 см. Листя повстисте, зверху — темно-зелене, знизу — білувате, біля основи має 1—2 міцні жовті колючки. Квітки дрібні, жовтаві, зібрані в кошики. Цвіте у липні-серпні.

На вигляд ця рослина неприваблива, колюча, має неприємний запах, але вона — надійний засіб від багатьох хвороб, за те її цінують травознавці. Можливо, хтось має траву, надішліть, будь ласка. Оплату гарантую.

Н. О. Кавецька,
281900, Хмельницька обл.,
м. Кам'янець-Подільський,
вул. Соборна, 16, кв. 44

Бажаю успіхів

Шановна редакціє! Хочу побажати вашому журналу оптимізму, успіхів у всіх справах і починаннях. Дуже радий, що, незважаючи на всі складнощі нашого сьогодення, журнал вижив, а з ним і ми — його читачі. Тому давайте разом перемагати труднощі, пов'язані з виданням «Дім, сад, город». Хай він поповнюється новими цінними матеріалами, щоб стати ще цікавішим і масовішим, бути надійною теоретичною основою для садоводів і городників, фахівців та аматорів.

Ю. Топілко,
постійний передплатник та шанувальник «ДСГ», м. Львів

Обов'язково відповім усім

Мені дванадцять років. Навчаюся у сьомому класі. Мої батьки вже три роки передплачують ваш журнал. Читаю його із задоволенням.

А пишу Вам ось чому. Надумала через Ваш журнал познайомитися з своїми ровесниками — хлопцями та дівчатами. Сама люблю музику, вишивати, плести, а ще насолоджуюся куховаренням. Буду щиро вдячна, якщо надрукуєте мого листа, а хлопцям і дівчатам, котрі мені напишуть, обов'язково відповім.

Світлана Жимцова,
292 044, Львівська обл.,
Жовківський р-н, с. Звертів

Мені шістнадцять років. Дуже люблю вирощувати овочеві, лікарські та деякі рідкісні рослини. А ще вирощую всілякі квіти. Захоплююся музикою, а також люблю готувати смачні страви й шити. Дуже хочу мати друзів з такими ж захопленнями. Якщо, шановна редакціє, надрукуєте мого листа, то ви допоможете мені знайти таких друзів, за що я буду Вам щиро вдячна.

Н. І. Литовченко
(для Лариси)
315 035, м. Полтава,
п/в Макухівна, вул. Озерна, 7

Мешкаю у селі, ходжу до сьомого класу. Читаю цікаві книжки. Люблю дивитися мексиканські та індійські телесеріали. А ще надзвичайно люблю листуватися з друзями. Проте, на жаль, маю їх небагато і листи отримую нечасто. Ось чому прошу редакцію, будь ласка, опублікуйте мого листа з адресою. Я з нетерпінням чекатиму кожного номера журналу. Усім, хто напише мені, я неодмінно відповім.

Марія Івик,
292 044, Львівська обл.,
Жовківський р-н, с. Звертів

Звертаюся до вас з проханням допомогти придбати машинку, з допомогою якої виготовляють вовняні нитки. Я лише чула, що така машинка існує, але які вона виконує операції — не знаю. Можливо, хтось із читачів журналу знає про неї і зможе мені допомогти.

О. О. Домбровська,
281590, Хмельницька обл.,
Волочиський р-н, с. Купіль

Дім сад город 4 1995

Щомісячний виробничо-практичний журнал

Засновник — редакція журналу

Зареєстрований Держкомпреси України, серія КВ, № 809

Видається з січня 1989 р.

МОЇ УЛЮБЛЕНЦІ

Хоч народився і виріс я в селі, та городництвом серйозно почав займатися недавно. Починав з помідорів. Батько і брати збудували невеличку тепличку, і я заходився експериментувати. Вирощував розсаду для себе й на продаж. Спочатку з насіння, яке було, але за короткий час вдалося зібрати колекцію з 240 сортів помідорів. Таких у нашому селі ще не бачили — жовті, білі, рожеві, чорні, різні за формою плодів і висотою кущів тощо.

Чотири роки тому один досвідчений городник-аматор продав мені 50 штук баклажанів і сказав: «Не пожалкуєш!» Так і сталося. І врожайністю, й смаком плодів «сині» сподобалися. Зібрали насіння і наступного року посіяли більше. І так поступово довели їхню кількість до 700—900 кущів. Тепер баклажани для мене і захоплення, й добрий заробіток. А помідори вирощуємо лише для власних потреб.

Навесні і влітку я в теплиці й на городі, а восени і взимку наполегливо шукаю матеріали про вирощування баклажанів, однак не зовсім таланить у цьому. Саме нестача такої інформації змусила взятися за перо. Хочу зацікавити цією культурою багатьох городників. Буду дуже вдячний, якщо відгукнуться і досвідчені городники, й вчені, які захоплюються баклажанами і напишуть у журналі про свої здобутки, невдачі та проблеми. Це буде цікаво й корисно для багатьох.

А тепер, власне, про баклажани. Щоб з отого невеличкого насіннячка виросла розкішна рослина з 12—14 плодами, його спочатку двічі-тричі промиваю в теплій (майже гарячій) воді. Після такої «лазні» насіння стає золотистим, але доводиться псувати цю красу і класти в 1%-ний розчин марганцівки на 15—20 хвилин. Навіть добре промите після цієї процедури насіння стає бурим. Залишається підсушити, і тоді воно готове до висіву.

Для вирощування розсади наша родина користується зимовою стелажною теплицею розміром 3×8 м, прибудованою до кухні із заходу на схід. Вона односхила, зовні дещо нагадує вегетарій Іванова. Всі конструкції дерев'яні, вкрита склом, а зверху для кращої теплоізоляції — ще й плівкою. Опалення парове — від котла, який може працювати і на вугіллі, й на газі. Теплиця швидко прогрівається, добре освітлюється сонцем, а тому й розсада в ній розвивається добре.

Сію насіння баклажанів у першій декаді лютого, день підібравши за календарем городника (публікується у «ДСГ») так, щоб масові сходи з'явилися десь у середині лютого. Сівба забирає трохи більше часу, ніж підготовка насіння. Спочатку підбираю ящики з висотою стінок приблизно 10 см, насипаю у них шар напівперепрілого гною завтовшки 2—3 см, а зверху грунтову суміш, яка складається з двох частин дернової землі та однієї частини перегною. Доцільно також додати трохи піску й фосфорних добрив.

Землю в ящиках добре вирівнюю і спеціальним інструментом роблю канавки на відстані 5 см одна від одної. В 1 г приблизно 275 насінин, тому на маленьких терезах зважую потрібну кількість і рівномірно розкладаю в канавки, засипаю їх землею. Потім поливаю теплою водою з марганцівкою і ставлю в найтепліше місце. Накриваю всі ящики плівкою.

Через 4 дні ящики розкриваю і злегка зволожую грунт. Накриваю їх і починаю з нетерпінням чекати сходів. Вони з'являються на 6—7-й день. Ящики розставляю у найсвітліших місцях і температуру знижую до 16°. Виявляється, в перший тиждень життя сіянцям треба більше світла, ніж тепла. У лютому день короткий, тож доводиться ще 2 години досвічувати лампою денного світла. Через тиждень температуру підвищую до 22°С. Тільки інколи поливаю й розпушую грунт.

Серйозна робота починається приблизно 15 березня. Ретельно підживлюю мінеральним добривом «Стимул-1», а після цього поливаю теплою водичкою. Таку процедуру повторюю ще раз після 1 квітня і вже перед висаджуванням у весняну теплицю (12—13 квітня) для профілактики хвороб обприскую мідним купоросом (50 г на відро води). Буває, що мої «вихованці» вже підросли і аж просяться в землю, але ще не час, тоді доводиться ставити переносну теплицю.

Ділянку підготували ще з осені: внесли найкращий гній і фосфорні добрива, якісно зорали. Залишається навесні заволочити її і змонтувати теплицю. Це роблю десь 7 квітня, а 15 квітня починаю висаджувати розсаду на постійне місце. Землю у ящиках зволожую і обережно ущільнюю рукою. Тепер без проблем совком вибираю розсаду й розкладаю у заздалегідь підготовлені ямки. Щоб рослинам не було тісно, саджаю за схемою 50×40 см. Поливаю теплою водою й щільно закриваю теплицю. Після цього з тривогою стежу за прогнозом погоди, тримаючи напохваті все, що горить. Через 3—4 дні на місце тих рослин, що загинули, підсаджую нові і добре поливаю.

У теплі, в родючому грунті розсада гарно приживається і починає швидко рости. Тепер її треба добре напувати й підживлювати. Після 1 травня даю селітру (100—150 г на 10 квадратних метрів). Сухе добриво загортаю сапою і поливаю рослини. Перед цвітінням (12—18 травня) підживлюю коров'яком, розведеним водою у співвідношенні 1:8. У ці ж строки обробляю мідним купоросом (50 г на відро води). Після того, як розкрию теплицю, землю щедро мульчую соломою. А далі все за графіком — підживлення й поливи. Мінеральними та органічними добривами користуюся почергово. Грунт після поливів розпушую.

Чотири місяці турбот — і ось винагорода: щедрий урожай красивих, рівненьких, блискучих, ніби відполірованих баклажанів. Їх можна пекти, смажити, консервувати, а надлишки вигідно продати. До речі, за моїми спостереженнями, товарне виробництво баклажанів починається з 200 кущів. Тоді всі витрати на вирощування розсади повертаються і можна одержати прибуток. Якщо ж бажаєте вирощувати цю прекрасну культуру лише для власних потреб, врахуйте, що 10 кущів здатні забезпечити річну потребу однієї людини в цих овочах. Отже, нескладно підрахувати необхідну кількість розсади.

Одна з основних проблем у вирощуванні баклажанів — боротьба з колорадським жуком. На жаль, ця чудова культура — ласощі для нього, і тут без «хімії» не обійтися. На початку літа поодиноких жуків ми гуртом збираємо вручну. Коли ж масово з'являються личинки, застосовуємо хімічні препарати з тривалим періодом дії — шерпа та арріво. Робимо суцільний обробіток плантації, і тоді майже весь сезон спокійні, ділянку обробляємо лише вибірково. Повторний суцільний обробіток (одна

ступного року можна висаджувати капусту, цибулю, висівати конюшину, садити плодові дерева, смородину та агрус. Висаджувати суниці, картоплю та овочі бажано через рік або два.

Хочу сказати декілька слів і про ефективність літніх посівів сидеральних культур під час окультурення й експлуатації земельних площ. Влітку (у липні — серпні) після збирання овочів висівають сидерати — люпин, гірчицю, буркун, гречку, ріпак, які перед замерзанням грунту прикопують. До весни вони повністю перегнивають, при цьому значно поліпшується структура грунту.

Якщо в проведенні меліоративних робіт на ділянці не було потреби, слід пам'ятати, що органічні добрива в овочевих сівозмінах вносять безпосередньо під картоплю, огірки, капусту, цибулю, часник. Моркву, столовий буряк, помідори розміщують другою або третьою культурою після внесення органічних добрив, а найкращим попередником для суниці є багаторічні трави дворічного використання.

Одержавши земельну ділянку будь-якої площі, ви одразу повинні вирішити, що будете на ній вирощувати — переважно овочі чи фрукти, а може поєднувати їх.

Якщо це буде городньо-садова ділянка, її слід розділити на дві частини — під город та під сад. Потрібно пам'ятати, що з роками, в міру росту плодово-ягідних насаджень, вирощування овочевих культур стане майже неможливим (овочеві культури не витримують сильного затінення), тому потрібно плодові дерева висаджувати на окремій площі. Рослини розміщують з півдня на північ у такій послідовності: овочеві культури — ягідники — карликові дерева — середньорослі — високорослі.

Якщо ж буде тільки сад, то дерева і ягідники розміщують на всій площі з поступовим вилученням овочевих культур з міжрядь в міру росту плодово-ягідних насаджень.

Детальніше розповім про овочево-городній напрям використання ділянки. Її необхідно розбити на грядки, на яких будете вирощувати овочі. Овочеві культури з однієї й тієї ж родини доцільно розміщувати на одній грядці, що надалі полегшить впроваджувати сівозміни. Довжина грядок може бути довільною, а ширину бажано робити 1—2 м, що дає змогу (ходячи по межах-стежках) проводити всі необхідні роботи, не втоптуючи грунт безпосередньо на грядці. Це дуже важливо в період росту рослин.

Декілька слів про строки сівби та садіння овочевих культур. У ранньовесняний період, коли температура грунту 2—3°С і стан його дозволяє розпочати роботи, висівають цибулю, петрушку, моркву, редиску, кріп. Через 6—7 діб при температурі грунту 3—5°С розпочинають сівбу буряків столових, капусти безрозсадної, висаджують цибулю-сіянку, а при температурі грунту 7—8°С — картоплю.

Весняний строк сівби настає тоді, коли температура грунту підвищується до 8—12°С. У цей час висівають огірки, гарбузи, кабачки, помідори з насіння, кукурудзу. У травні, коли мине загроза весняних заморозків, висаджують розсаду теплолюбних культур — перцю, баклажанів, помідорів.

Влітку сіють повторною культурою моркву, огірки, редиску, столові буряки.

Восени (10—20 жовтня) висаджують озимі сорти часнику.

Підзимову сівбу проводять, коли температура повітря знизиться до 0—2°С. Висівають моркву, цибулю, кріп.

Щодо сортів овочевих культур раджу початківцям вирощувати ті, які районовані в даній місцевості.

Н. В. КРИВОШЕЯ,
Київська обл.

Дворічний перець

Перекопуючи навесні грядку, я помітив невеличкий сторч рослини з кількома позеленілими бруньками. Обкопав її і залишив рости. Згодом, коли вона розвинулася й зацвіла, з'ясувалося, що це солодкий перець ротунда. Торік він ріс і плодоносив на грядці. Восени грядку звільнив від рослинних решток, проте один кущик залишився в землі. Він і пішов знову в ріст.

Трапилося так, що після того, як прикопав на зиму картоплю, поруч залишилася купка зайвої землі. Вона якраз і сховала живу рослину від холоду та морозів. А навесні, коли засипав яму з-під картоплі, лопата, на щастя, обминула кущик. Рослина зазеленіла, зацвіла.

Плоди були, як завжди. Незвичайним було те, що ротунда дозріла не в серпні, а вже наприкінці червня деякі плоди були червоні й смачні.

Наступної осені зрізав рослини перцю на стерню висотою 10—12 см і прикрив кожну двома-трьома лопатами землі. Навесні старанно розгріб землю, просапав міжряддя. Але в ріст пішла тільки одна-єдина рослина. Всі інші — вимерзли.

Торік стерню перцю прикрив уже більш товстим шаром землі. Рослини збереглися і навесні пішли в ріст. Заплодоносили.

Ще один десяток рослин викопав і зберігав зимою з невеликими грудками землі в погребі, в ящику з вологим піском, який періодично зволожував, а навесні висадив їх у відкритий грунт. Всі рослини пішли в ріст і так само рано почали плодоносити.

Дві дворічні рослини із землею переніс з ділянки в ящик на підвіконня, щоб навесні висадити в грунт на третій рік. Вони цвітуть і плодоносять. Що буде далі — поки що невідомо.

А ось те, що перець може бути дворічною рослиною, вже досліджено й перевірено. Кращим виявився перший спосіб — прикрити стерню перцю шаром землі, підстеливши трохи сухої соломи, безпосередньо на грядці. А навесні старанно обробити її та підживити рослини. Урожай, причому ранній, буде неодмінно.

Г. А. Скоряк,
м. Вінниця

Служба взаємодопомоги

Не залишіть без уваги

Дорога редакціє! Я — ваш постійний читач, кожен номер журналу чекаю з великим нетерпінням.

Переконливо прошу не залишити без уваги моє звернення до читачів, усіх добрих людей, що зможуть на сторінках «ДСГ» порадити народні методи лікування остеохондрозу та хвороб серцево-судинної системи. Краще, коли засоби будуть доступні, тобто їх легко буде знайти чи придбати в нашій місцевості.

Н. Кравченко,
Донецька обл.

Де знайти таке місце

Шановні читачі! Мені 26 років, є своя квартира в місті, зараз, на жаль, не працюю. Маю сина десяти років, навчається в п'ятому класі. З чоловіком розлучена. Хотіла б жити і працювати в селі, але там, де мій синочок міг би навчатися. Роботи не боюся ніякої. Люблю тварин, працю на городі і взагалі сільську місцевість. Підкажіть, де знайти таке місце, щоб влаштувати своє життя. Сподіваюся, що ви швидко відгукнетеся. Адреса в редакції.

І. Т.,
Луганська обл.

Належний догляд —

Догляд, система удобрення і захисту рослин — одна з найважливіших складових урожайності картоплі. Цій культурі для розвитку необхідні повітропроникний грунт з достатньою кількістю поживних речовин та вологи. Як цього досягти: нагортанням гребенів, китайським (присипання в ямах) або іншим способом — не має принципового значення. Тут повинен бути творчий підхід, адже кліматичні умови й грунти в різних зонах України істотно розрізняються. Наприклад, у південних областях високе нагортання землі та створення гребенів пересушує землю, а на піщаних грунтах гребені взагалі не тримаються. В цих випадках краще садити картоплини на 3—5 см глибше, ніж звичайно, і легенько підгортати.

Щоб грунт під час присипання не збивався і був аерованим, його доцільно змішати з компостом. Родючим і пухким має бути грунт і під висадженими бульбами. Важливо також своєчасно присипати, регулярно поливати та підживлювати рослини. Втім, метод досить трудомісткий, кількість перегною сягає 20 відер на яму і, як показують розрахунки, на сотці можна розмістити не більше 30—35 ям. Надмірна кількість органіки не дає змоги одержати якісне насіння.

Гребеневий спосіб, коли бульби кладуть на розпушений грунт і потім постійно підгортають, дає змогу підтримувати високу аерованість грунту і може бути дуже корисним в зонах достатньої та підвищеної вологості, наприклад на Поліссі. Використавши ще й мінеральні добрива, читач журналу Сокирко П. С. (див. «ДСГ» № 11 за 1993 р.) повідомив, що отримав з такого гребеня у 6 разів більше бульб, ніж із звичайного рядка. Якщо оцінювати врожайність з одиниці площі, нескладно підрахувати, що кількість рослин у гребені (схема садіння 80×25 см) приблизно в 1,5, а відстань між ними — в 1,5—2 рази більші, ніж при звичайній схемі садіння «під лопату» (45×45 см), що дає реальний шанс подвоїти урожай.

Для картоплі має значення добре освітлення та рівномірне розміщення рослин. Врахувавши це, я віддав перевагу рядковому способу, зменшивши відстань між гребенями. На обробленій ділянці розтягую на кілках шнур, вздовж якого роблю підгортачем глибоку, до 20 см, борозну (для кращого освітлення рослин орієнтую їх з півночі на південь). Потім згідно схеми переношу на 55—70 см натягнутий шнур і знову роблю борозну, причому чим ближче будуть рядки, тим глибшу. На дні зроблених канавок розкладаю паростками догори пророщені бульби через 25—40 см і засипаю дозрілим компостом, гноєм або навіть прілим сіном. Зверху рівномірно розсипаю розраховану дозу мінеральних добрив і швидко (щоб зменшити втрати вологи) нагортаю грунт шаром 3—4 см. Локальне внесення добрив дає змогу зменшити їх дози на 25—40%, підвищує ефективність і не дає поживи бур'янам.

З появою сходів розпушую міжряддя і легенько підгортаю картоплю, ретельно знищую всі бур'яни. Роблю два підгортання з формуванням гребенів — при висоті сходів 15—20 см і на початку бутонізації. Своєчасне знищення бур'янів, хоча б і кількаразове, віднімає менше сил, ніж авральне прополювання на ділянці, «зцементованій» корінням зелених паразитів. Коренева система картоплі слабо розвинута і її можливості добувати поживні речовини обмежені. Ось чому виростити великі врожаї картоплі без добрив на малородючих грунтах майже неможливо. Органічні добрива — гній, торфокомпост та інші — містять усі поживні речовини, потрібні для розвитку рослин. Вони стають складовою частиною грунту, надаючи глинам аерованості, а піскам — здатності утримувати вологу та легкорозчинні поживні елементи. При перегниванні органіки грунт і повітря під кущами картоплі збагачуються вуглекислотою — будівельним матеріалом для утворення крохмалю під час фотосинтезу. Але поживні речовини гній віддає повільно, до того ж їхнє співвідношення не є оптимальним для цієї культури. Збільшення ж доз органіки лише затягує досягання. Ось чому такі сильнодіючі добрива, як рідкий гній, пташиний послід, вносити у великих дозах ні в якому разі не можна. Оптимальна доза гною або компосту — 0,6—1 кг під кущ або 400—600 кг на 100 квадратних метрів.

Мінеральні добрива забезпечують швидкий розвиток рослин на старті і уповільнюють свою дію під час дозрівання. Якщо їх вносять правильно, смак картоплі значно поліпшується. Для більшості грунтів оптимальне співвідношення азотних, фосфорних і калійних добрив відповідно 1:1, 2:1,5. Азотні та калійні добрива збільшують розмір бульб, фосфорні — їхню кількість. Крім того, фосфорні й калійні добрива поліпшують смак і крохмалистість картоплин, прискорюють дозрівання, що важливо у вирощуванні насіннєвої і ранньої картоплі.

Слід зазначити, що деякі види добрив, і насамперед азотних, підкислюють грунти і потроху руйнують їхню структуру. Ерозія землі — серйозна проблема не тільки у нас, а й за кордоном, зокрема в Голландії, де під картоплю вносять у 3—4 рази більше добрив від рекомендованих вище. Найкращими азотними добривами для картоплі вважаються сульфат амонію та аміачна селітра, а калійними — калімагнезія і сульфат калію. Дуже небажано використовувати хлорид калію, калійну сіль, сильвініт, оскільки хлор-іони погіршують фотосинтез та смак картоплі. А що робити, коли добрив немає? Необхідні дози поживних речовин (з розрахунку на сотку) створять по 20 кг пташиного посліду та попелу.

На початку розвитку рослини потребують невеликої кількості фосфору — для розвитку кореневої системи, і кальцію — для зміцнення кореневих волосків. Тому перед садінням корисно потримати бульби в настої суперфосфату або попелу. На легких грунтах необхідно вносити магнієві добрива — сульфат магнію, калімагнезію. Мікроелементи — бор, марганець, цинк, мідь — картоплі необхідні так, як і вітаміни людині. Ці речовини є в органічних добривах, але не завадить і позакореневе підживлення (обприскування) кущів під час вегетації слабкими розчинами (20 г на 10 л) солей мікроелементів.

Часто можна бачити, що картоплю на городах ущільнюють буряками, гарбузами та іншими культурами. Я вважаю, що цього робити не варто. В такому разі ускладнюється догляд і обробка проти колорадського жука, виснажується земля. Крім того, листки гарбузів, буряків довго утримують краплі води, що призводить до масового поширення дуже небезпечної хвороби — фітофтори. Соняшники останнім часом частіше уражуються пероноспорозом, що також провокує розвиток грибкових хвороб картоплі. Після війни на Україні з'явився рак картоплі, через 15 років — колорадський жук,

запорука врожаю

а з 1986 року з Криму в південних областях почала поширюватися картопляна міль, яка знищує не тільки листя в полі, але й поїдає картоплини у сховищі. Перелік можна продовжувати.

Зупинюся на заходах боротьби з колорадським жуком та фітофторою, шкодочинність якої деякі городники часто недооцінюють, хоча вона в дощове літо «з'їдає» вагому частку врожаю і картоплі, й помідорів. Найголовніше — здоровий, високоякісний садивний матеріал. Колорадський жук, як правило, пошкоджує хворі, погано розвинуті рослини, що відстають у рості й розвитку і не можуть йому протистояти. Однак без обприскування не обійтися. Для цього зручно користуватися обприскувачем «Каскад», але в ньому необхідно замінити пластмасові деталі на металеві. Інсектициди зарубіжного виробництва — децис, арріво, карате, сумі-альфа, фастак — успішно долають колорадського жука. Ці отрутохімікати потрібно точно дозувати, під час роботи бути обережними. Кількість обробок — не більше двох.

Слід пам'ятати, що обприскування необхідно починати, коли на городі багато кущів, обліплених личинками, а не жуками — більш ранні обробки марні. Обприскувати краще під час максимальної активності личинок, а не рановранці, коли жук має підвищену стійкість до отрути. Не полюбляє жук і картоплю, оброблену бордоською рідиною. З метою профілактики грибкових хвороб важливо обробити нею рослини ще до появи уражених кущів, тоді й наступні обробки дадуть ефект. Крім бордоської рідини, проти фітофторозу можна застосовувати хлорокис міді, а також високоефективні імпортні препарати — арцерид та ридоміл. І ще одне: обприскування дають результат тоді, коли їх роблять так, щоб змочити нижню частину листків.

Картопля — рослина прохолодного літа, і в умовах високих температур, особливо нічних, вимушена замість «накачування» поживних речовин у бульби витрачати їх на дихання. Цьому негативному явищу сприяють сухе повітря, недостатня вологість грунту. Інтенсивно розвиваються вірусні хвороби, що призводить до швидкої втрати насіннєвих якостей у наступних репродукціях. Отже, вирощувати картоплю на півдні складно. В таких умовах необхідно регулярно робити сортопоновлення, кваліфіковано займатися власним насінництвом. Оскільки змішування сортів прискорює виродження, бажано їх ізолювати. Щоб сформувати врожай до посушливої спеки, необхідно заздалегідь пророщувати картоплю і висаджувати якомога раніше, використовуючи тільки ранні та середньоранні сорти. Дуже бажано робити поливи, в крайньому разі — хоча б на насіннєвій ділянці. Доцільно після раннього підгортання побілити грунт під кущами крейдяною суспензією — це зменшить перегрівання грунту і втрати вологи.

Досить ефективно вирощувати картоплю у двоврожайній культурі, тобто садити влітку свіжозібрані бульби, які восени дадуть другий врожай і високоякісне насіння. Але для цього необхідно вивести бульби із стану спокою за допомогою стимулятора такого складу (на 10 л води): тіокарбамід — 100 г, гібберелін — 50 мг, янтарна кислота — 0,2 г, калій роданистий — 100 г. Можна використати стимулятор простішого складу: тіокарбамід — 200 г, гібберелін — 20 мг. В одному з наведених розчинів молоді бульби з урожайних кущів відразу після цвітіння замочують протягом години, роблять вологе пророщування і висаджують до 10 липня.

На жаль, далеко не всі з рекомендованих препаратів доступні більшості городників. До того ж, викладена система аматорського насінництва «відсікає» великий процент формально елітних бульб, але тільки так, поступово розширюючи площі, зайняті здоровим насінням, можна підвищити врожайність. Щодо особистих практичних результатів, то вони такі: у минулому році середня врожайність з двох соток становила 340—360 кг/сотку. Але це на неокультурених кислих грунтах і практично без органічних добрив. Для порівняння поруч вирощувалася картопля із «звичайного» насіння і без міндобрив: врожайність становила 100—120 кг/сотку.

О. З. Янчевський,
м. Київ

Картопля на супіску

Випадково придбала дев'ятий номер «Дому, саду, городу». Дуже вдячна редакції за такий потрібний усім нам, садівникам і городникам, журнал. Всі поради щодо вирощування помідорів, огірків, спаржевої квасолі дуже цікаві й дохідливі.

Хочу поділитися досвідом вирощування картоплі на супіщаних грунтах у Васильківському районі Київської області.

Три роки тому нам виділили землю під город 0,05 га на полі, недалеко від села Данилівки (мешкаємо ми у військовому містечку). Поле було дуже засмічене пирієм. Спочатку старанно очистили його від бур'яну, потім полили курячим послідом. Зробили це восени. Рано навесні перекопали ділянку і на чотирьох сотках посадили картоплю. Перед садінням пророщували її при кімнатній температурі протягом трьох тижнів. Коли паростки досягли 1—1,5 см, перед самим садінням обробили насіннєву картоплю таким розчином: на відро води 10 г борної кислоти, 1 г перманганату калію, 40 г сечовини, 5 г мідного купоросу і 60 г суперфосфату. Все це розчинили у 10 літрах теплої води (приблизно кімнатної температури) і занурили картоплю на 30 хв. Після цього відразу висаджували у землю. Розчин використовували двічі.

Глибина садіння на наших супіщаних грунтах — на один штик лопати. Відстань між рядками залежить від сорту: для Адретти та Синьоглазки — 50 см, а для Луговської — 60 см. Ще був у нас один цікавий сорт, привезений з Голландії (правильної його назви, на жаль, не знаю). Його теж висаджували на відстані 50 см рядок від рядка. У рядку відстань між кущами приблизно 25—30 см. Строк садіння — середина квітня. Дотримувалися біодинамічного календаря. Доглядали, як звичайно: пололи від бур'янів, двічі підгортали, знищували колорадських жуків.

Восени підрахували врожай. Робили це так: відро (8 кг) посадили, 15 зібрали, отже, урожай 1:15. Результати такі: Синьоглазка 1:8,5, Адретта 1:12,7, Луговська 1:15, Голландська 1:11,6. Літо 1993 року було дуже сприятливим для вирощування картоплі. Торік посуха внесла деякі корективи в нашу агротехніку, але навіть за таких умов ми зібрали по сортах: Адретта 1:9, Луговська 1:10, Голландська 1:10,2. Можливо, наш досвід вирощування картоплі зацікавить читачів «ДСГ».

В. М. Комендантова,
Київська обл.

З власного досвіду

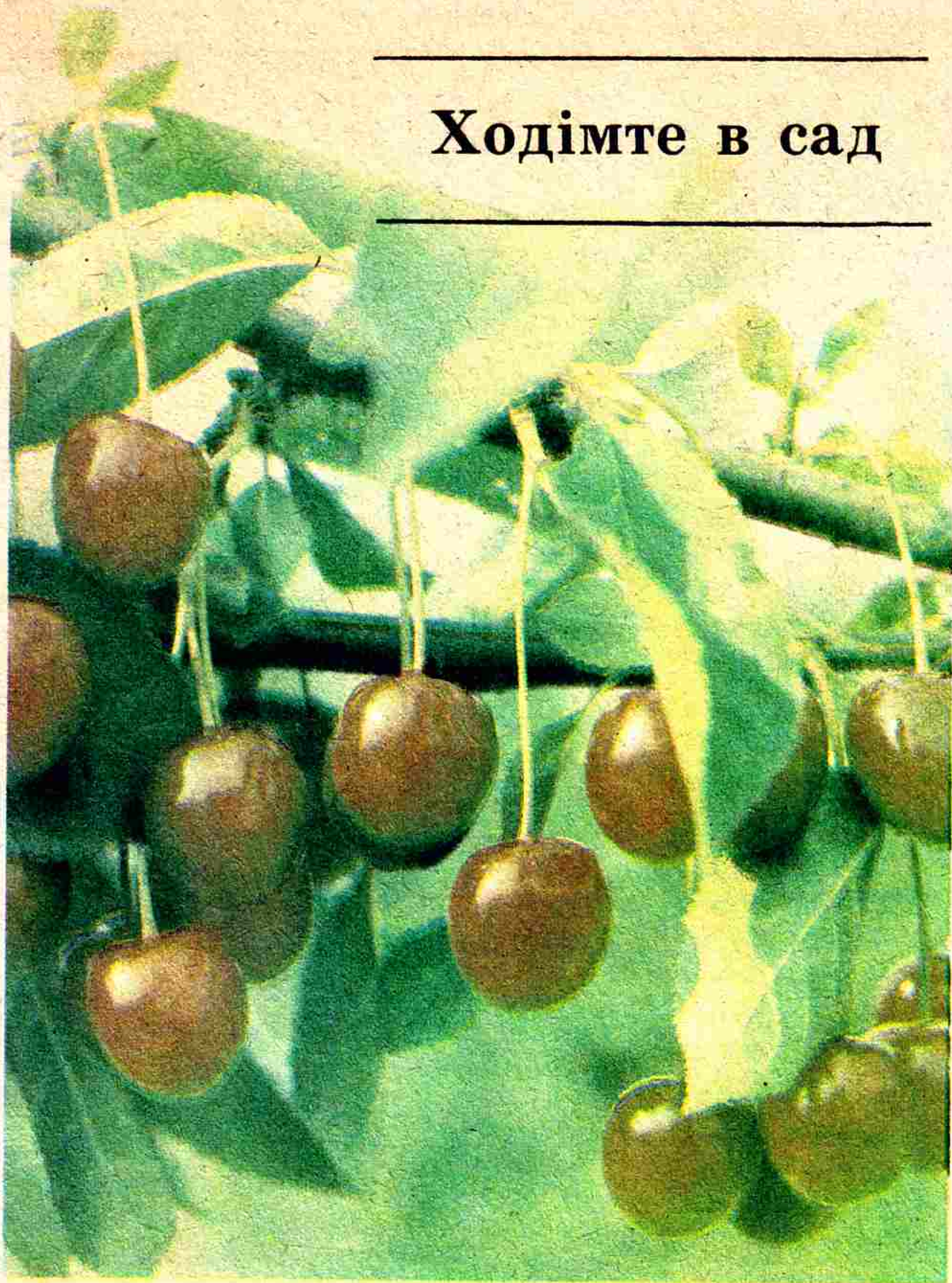

жому вигляді, придатні для всіх видів переробки. Час достигання ранньо-середній, що в Київській області припадає на другу декаду червня і співпадає з початком сезону вишні.

Достоїнства сорту. Крім названих, слід виділити основні — високу зимостійкість деревини та генеративних бруньок і стійкість до пошкодження листків кокомікозом. У найсуворішу зиму 1986-87 р. морозні пошкодження після мінус 40°С не перевищували 1 бала, тоді як у відомого сорту Подбєльська були 1,5 бала.

Щодо кокомікозу, то в найсприятливіші для цього захворювання роки ураження листя було мінімальним — до 2 балів.

Сорт має ще одну перевагу, яка позитивно впливає на продуктивність, це — часткову самоплідність. У найхолодніші дощові роки під час цвітіння зав'язування плодів становило не менше 7%, що достатньо для формування врожаю в 5—8 кг з дерева.

Недоліки. Найважливіший, і чи не єдиний — потреба в постійному проріджені густої крони, та примусового надання молодим гілкам тупіших кутів відходження за допомогою «розпорок» та шпагату.

Щодо значної сильнорослості дерев з вузькою кроною, то це, деякою мірою, небажана ознака при вирощуванні в радгоспно-колгоспних садах. Але для садівників-аматорів цей сорт просто знахідка, оскільки можна садити дерева дуже густо — через 2—3 метри в ряду. Цінним він буде і для фермерів.

З 1986 р. сорт районований у Черкаській та Харківській областях. На підставі нових даних

КРАЩІ СОРТИ ВИШНІ: ПЕРЕВАГИ

Пам'яті Вавілова. *Сорт російської селекції — сіянець невідомого сорту—виведений у Центральній генетичній лабораторії.*

Характерні ознаки. Дерева високі, вузькопірамідальні, на товстих штамбах, мають гострі кути відходження скелетних гілок, товсті червоно-коричневі пагони та великі плоди.

Однорічні саджанці в розсаднику вирізняються своєю товщиною і сильним ростом, мають численні бічні пагони, які розміщені під гострим кутом.

Після садіння в сад до вступу в пору плодоношення дерева мають надзвичайно сильний ріст, з надмірним загущенням крони, сильно розвинутими бічними пагонами, що мають надто гострі кути відходження. У 10-річному віці висота дерева сягає 4 м, а діаметр крони — 3 м, тобто має вузькопірамідальну форму.

Плодоносити дерева починають з 4-го року і вирізняються інтенсивним нарощуванням урожаю. Так, на Київщині, в Інституті садівництва, середній урожай 8—10-річних дерев становив 20 кг, а максимальний—30 кг, що переважає сорт Подбєльська відповідно на 12 і 19 кг. Плоди, середня маса яких — 4,7 г (що більше від сорту Подбєльська на 0,5 г) широкої серцеподібної форми, привабливого темно-червоного кольору, кислувато-солодкого смаку (оцінюються в 4,7 бала). Сік забарвлений, м'якуш середньої щільності. Плоди, крім споживання в сві-

На фото вгорі: вишня сорту ***Тургенівка***

рекомендується для всіх центральних та західних областей України для вирощування як у великих промислових, так і присадибних садах.

Тургенівка. *Сорт виведений на Орловській зональній плодово-ягідній дослідній станції із сіянців сорту Жуківська від вільного запилення.*

Характерні ознаки. Дерево середньоросле — 2,7 м, крона не загущена, кути відходження гілок — тупі, плоди — великі, широкосерцеподібні, на довгій плодоніжці.
Достигають в III декаді червня (на 3—5 днів пізніше Подбєльської) і мають надзвичайно привабливий зовнішній вигляд — крупні (масою 4,7 г), темно-бордового забарвлення. М'якуш темно-червоний, кисло-солодкий, на смак оцінюється в 4,4 бала. Напрямок використання плодів універсальний: як для споживання у свіжому вигляді, так і для переробки. В умовах Київщини (Інститут садівництва) урожайність десятирічних дерев становила 19 кг, що на 11 кг більше від контрольного сорту Подбєльська. Максимальний урожай досягає 25 кг з дерева. Дерева плодоносять виключно на букетних гілочках, яких більше розміщується на дворічній деревині.

Саджанці Тургенівки — середньорослі, переважно кроновані, з 3—5-бічними гілками. Кора сіруватого кольору. Сумісність з підщепою магалебкою добра.

Сорт зимостійкий. У зиму 1986—87 р. пошкод-

ження деревини сягало лише 1 бала. Тургенівка — сорт частково самоплідний. Під час самозапилення зав'язує до 6% плодів, тоді ж як відомий сорт Подбєльська — самобезплідний і потребує опилювача.

До грибкового захворювання кокомікозу має середню стійкість — в найбільш епіфітотійні роки ураження не перевищувало 2,5 бала.

Достоїнства сорту. Висока врожайність, середня сила росту дерев і назагущена крона загалом забезпечують високу продуктивність ягід. Крім того, плоди мають високі товарні якості, сухий відрив від плодоніжки, придатні до механізованого збирання.

Недоліки. Генеративні бруньки деякою мірою чутливі до різких перепадів температур взимку, проте (порівняно з Подбєльською) пошкодження були незначними.

Сорт районований у Волинській і Кіровоградській областях з 1985 року. Тепер ареал вирощування Тургенівки значно ширший: ще Вінницька, Київська, Черкаська, Полтавська обл.

Альфа. *Сорт української селекції, отриманий на колишній Мліївській дослідній станції садівництва від вільного запилення невідомого сорту.*

Характерні ознаки. Високі дерева з тополеподібною, вузькою кроною та гострим відходженням гілок; пізні строки цвітіння, десертний смак плодів. За сумою позитивних властивостей сорт перспективний, проходить державне випробування і рекомендується для вирощування в центральних і західних областях України.

І НЕДОЛІКИ

Однорічні саджанці в розсаднику відрізняються сильнорослістю, міцними боковими пагонами, які відходять під гострим (до 30°) кутом. Після садіння в сад дерева починають інтенсивно рости і в 10-річному віці досягають висоти 3,5—4 м. Для сорту характерна майже колоноподібна форма крони, з гострим кутом відходження скелетних гілок та сильна їх загущеність. Діаметр крони (на відміну від інших сортів) досягає лише 2 м, тоді як у Подбєльської —3,5 м. Площа проекції крони становить 3,8 $м^2$, що на 5,8 $м^2$ менше від районованого сорту Подбєльська.

Плодоносити починає на 4—5 рік. У Київській області (Інститут садівництва) в десятирічному віці середня врожайність сорту становила 15—16 кг з дерева, максимальна — 30 кг. Тип плодоношення мішаний: на букетних гілочках і однорічних пагонах. Цвіте в пізні строки, на 6—8 днів пізніше Подбєльської.

Плоди округлосередньої форми, темно-червоного забарвлення масою до 4 г. М'якуш темно-червоний, середньої щільності, десертного кислувато-солодкого смаку. Сік забарвлений. Смак плодів оцінюється в 4,9 бала. Плоди мають універсальне використання — придатні для споживання у свіжому вигляді і для найрізноманітніших видів переробки. Сорт середнього строку достигання, що в умовах Київщини припадає на 5—15 липня.

Достоїнства сорту. Поряд з зимостійкістю, сорт має відносно високу стійкість до кокомікозу. За роки найбільшого прояву хвороби, пошкодження листків майже в 2 рази було меншим, ніж у Подбєльської. Пізнє цвітіння дерев дає змогу квіткам уникнути підмерзання при весняних заморозках. Сорт придатний для створення щільних насаджень з відстанню між деревами в рядку 2 м.

Недоліки. Основним з них є загущеність крони, яку необхідно постійно проріджувати.

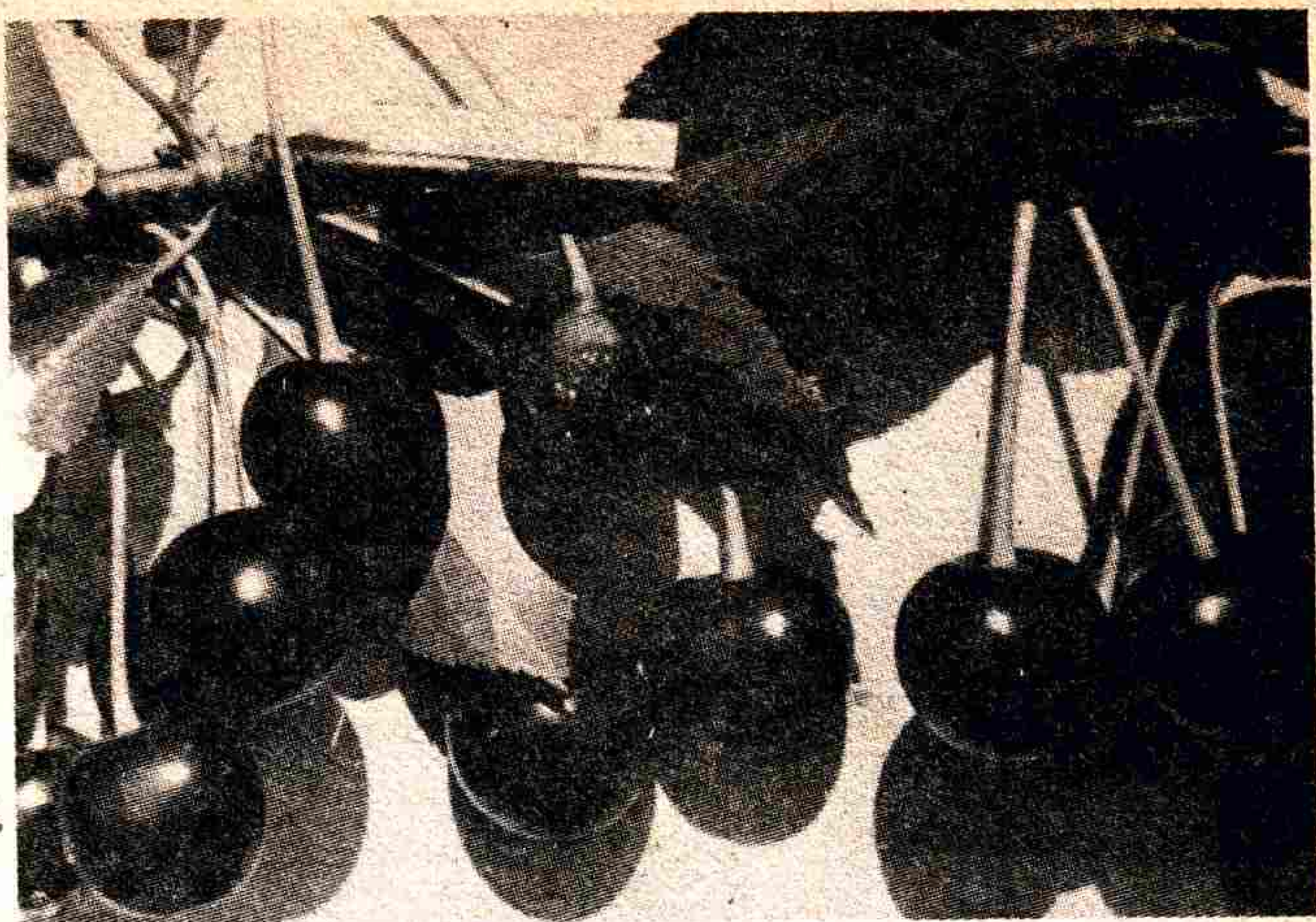

Вишня Альфа

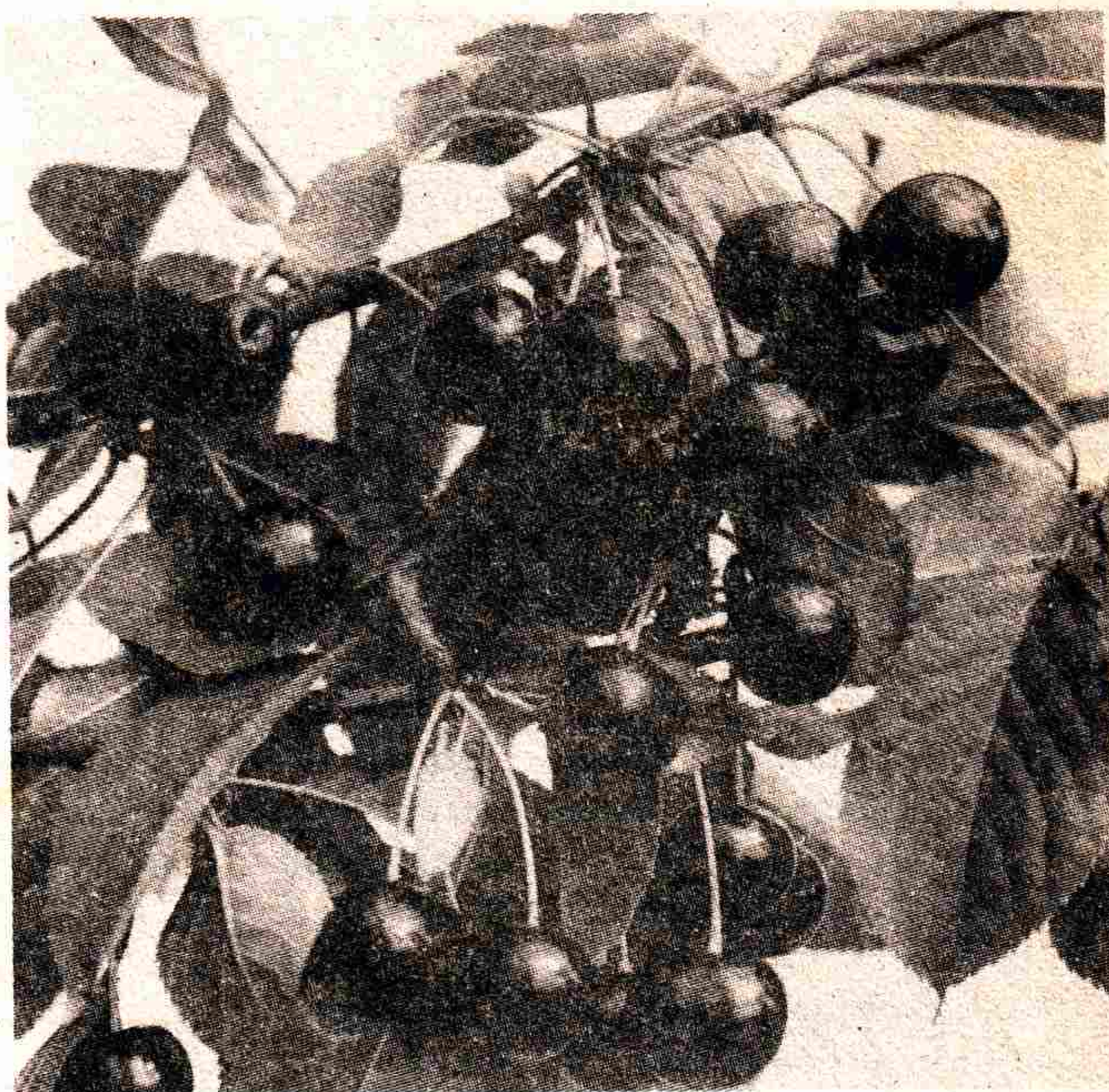

Вишня Пам'яті Вавілова

В. В. Павлюк,
Н. В. Мойсейченко,
кандидати с. -г. наук
(Інститут садівництва УААН)

Горобина **Моравська**

Горобина **Гранатна**

Запросіть до саду горобину

Горобина добре відома всім з дитинства. Дітлахи знають, що зовні привабливі плоди на смак гіркі, але після приморозків їх із задоволенням можна споживати. А дівчатка ще люблять робити червоні намиста з цих яскравих кулястих плодів. На жаль, не всім дорослим відомо, що ці маленькі, справжні яблучка є природною коморою вітамінів. Мабуть, через це ще мало садівників запросило її, на відміну від її двоюрідної сестри-аронії, або чорноплідної горобини, до свого саду. А між іншим, горобина входить до першої трійки полівітамінних рослин поряд з обліпихою та шипшиною.

З давна у Чехії та Росії були відібрані солодкоплідні форми горобини звичайної, плоди яких не мають характерної горобинової гіркоти. Згодом вони набули поширення і в нас під назвами Моравської та Невежинської горобини. Селекціонери відібрали серед них багато сортів: Концентра, Розіна, Жовта, Красна, Кубова, Сахарна та ін. Відомий селекціонер І. В. Мічурін шляхом схрещування горобини з аронією, глодом та іншими її родичами створив нову групу сортів: Бурка, Гранатна, Десертна, Лікерна. Його спадкоємці дали життя таким сортам як Алая, Крупна, Бусінка, Рубінова, Сорбінка. На відміну від сильнорослих моравських та невежинських горобин з пірамідальною кроною нові сорти мають зручнішу для догляду і збору урожаю крону. Їхні плоди відрізняються забарвленням, смаковими якостями, хімічним складом і використовуються здебільшого для переробки, хоч є сорти з десертними плодами.

Плоди горобини зібрані по декілька десятків у вагомі щитки, але окремі плоди важать лише 0,5—1,5 г. Тому з великою зацікавленістю садівники звертають увагу на іншу горобину, теж з перистими листками, але, на відміну від звичайної, вкритими зісподу густим ворсисто-повстистим опушенням. Це горобина домашня, яка відрізняється дуже великими плодами масою 5—20 г. На жаль, вона менш зимостійка і найкраще себе почуває у Криму і Закарпатті, хоча може рости та плодоносити і в інших регіонах України. Плоди терпкі і мають в'яжучий присмак. Стиглі плоди після декількох днів перезрівання набувають приємного кисло-солодкого смаку. Тож характерною ознакою горобини домашньої є те, що її плоди споживають у гнилому стані.

З інших аборигенних видів не можна обминути горобину круглолисту з цільнокрайними овальними листками і безгіркотними плодами, з борошнистим м'якушем. Берека або глоговина має лопатеві листки, дещо подібні до листків клена гостролистого. Особливого значення як плодова культура вона не набула через низьку якість плодів, котрі найчастіше використовують для вироблення оцту.

Окрім цих видів, властивих флорі нашої країни, до неї інтродуковано ще багато інших. Це, насамперед, європейські горобини: Мужо, Хоста, гібридна або фінська, проміжна або скандинавська. Вони є в колекціях наукових установ, а остання широко використовується в озелененні. Плоди цих видів є чимось проміжним між плодами горобини звичайної і круглолистої або більш близькі до плодів останньої. Вони позбавлені горобинової гіркоти і мають борошнистий м'якуш. Слід зазначити, що нерідко горобину з неперистими (лопатевими або цільнокраїми) листками помилково відносять до глоду, вважаючи, що вона має листя таке, як у горобини звичайної. Азіатську горобину бузинолисту не можна сплутати з іншими видами. Для неї характерні блискучі перисті листки, кислуваті плоди без гіркоти і невеличка висота, що робить її придатною для вирощування у малих садах.

В аматорських садах з малою площею достатньо мати одне дерево горобини, перещеплене декількома сортами або видами для найкращого запилення і одержання різноманітної продукції. Для цього, насамперед, треба придбати підщепу або виростити її самому. Найчастіше з цією метою використовують горобину звичайну. Якщо узяти насіння моравської або невежинської горобини, то підщепи будуть давати менше порослі, ніж вирощені з насіння дикої горобини звичайної. В посушливих регіонах краще використовувати більш посухостійку горобину проміжну або горобину круглолисту. А взагалі майже

всі види горобини добре сумісні один з одним і можуть служити підщепами, за винятком горобини домашньої, яка підходить лише для свого виду.

Щоб вирощувати підщепи, восени збирають стиглі плоди, вилучають насіння і відразу висівають його або стратифікують для весняного посіву. Одно-дворічні сіянці, якщо вони набули у місці кореневої шийки товщини олівця, придатні для вічкування. Для цього у липні-серпні беруть живці з дерев бажаного сорту або виду і щеплять бруньки на підщепу (окулірують), обв'язуючи їх плівкою. Після зростання бруньок з підщепами плівку знімають, а навесні зрізають підщепи над бруньками. При доброму догляді за окулянтами, на осінь вони перетворюються у гарні саджанці, придатні для садіння на постійне місце. У крону дорослого дерева можна щепити бруньками або живцями ще декілька сортів на свій смак. Крім цього, горобину можна використовувати як підщепу для глоду, деяких сортів груші, створення штамбової аронії або хеномелесу.

Садіння і догляд за горобиною майже такі як за іншими плодовими деревами. Обрізування зводиться до проріджування та укорочування гілок. На дорослих деревах проводять омолоджуюче обрізування. Горобина стійка до шкідників та хвороб, тому її можна вирощувати без застосування засобів хімічного захисту, що має неабияке значення для садівників. Плоди горобини не тільки багаті на біологічно активні сполуки і поживні елементи, а й не забруднені пестицидами. Тому вони є незамінними у харчуванні дітей, літніх та хворих людей. Крім того, плоди горобини визнані науковою медициною як джерело вітамінів і мають лікувальне значення. Збирають їх у серпні-вересні окремими плодами або зрізають цілими щитками, які довго зберігаються. Переробляють на соки, желе, повидло, пастилу, цукати, вино (залежно від смаків і здібностей кухаря).

Як завжди перед читачами постає питання — де придбати сортові саджанці? На жаль, розсадники не вирощують цю чудову плодову рослину. Тільки сіянці різних видів для потреб озеленення або саджанці гіркої горобини з плакучою кроною можна зустріти у державних розсадниках. Тому щеплення плодової горобини треба виконувати самим. Живці різних сортів можна придбати у Донецькій філії Інституту садівництва, але поштою, на жаль, ми їх не надсилаємо.

В. М. Меженський,
канд. с.-г наук, науковий співробітник
Донецької філії Інституту садівництва,
м. Артемівськ

Пропоную

Травень у саду

У догляді за садом в цей період можна виділити три напрямки: забезпечення рослин вологою, підживлення, захист від шкідників та хвороб.

Всі плодові і ягідні культури досить вибагливі до вологості грунту. В середині травня не завжди помітно, що вони страждають від нестачі вологи. В першу чергу це буде помітно по стану рослин, які ростуть на схилах, супіщаних та легких суглинкових грунтах. Допоможуть тут вчасні поливи та мульчування грунту. Сприяючи збереженню вологи, мульча також запобігає ущільненню грунту. В таких випадках відпадає потреба в його розпушуванні, при якому можливе травмування кореневої системи, яка в ягідних культур розташована головним чином у верхньому шарі грунту.

Але не слід забувати, що й тривале перезволоження в понижених місцях, та ще на важких грунтах, теж шкідливе для рослин. Нестача кисню за цих умов та накопичення вуглекислоти призводить до відмирання не тільки молодих активних коренів, а навіть і скелетних. А це в свою чергу спричиняє послаблення ростових процесів, появу хлорозу листків, а в окремих випадках і їх обсипання. У вишні, черешні, сливи відбувається камедетеча, рослини стають вразливішими до вірусних захворювань.

На початку весни, майже місяць, плодові рослини живлять свої бруньки і пагони, витрачаючи минулорічні запаси. З розвитком молодих листків утворюються нові продукти фотосинтезу. Достатнє мінеральне живлення в цей час сприяє інтенсивному розвитку листків, формуванню зав'язі, росту молодих плодів і ягід. Тому значну частину річної норми мінеральних добрив доцільно внести перед весняним обробітком грунту або тепер разом з поливною водою в пристовбурні круги чи шурфи, зроблені буром. Поливні розчини роблять малої концентрації: 30—40 г (сірникова коробка) складнозмішаних або комплексних (NPK) добрив на 10 л води. Підживлювати можна коров'яком, розбавленим водою у співвідношенні 1:10.

Для плодових дерев та ягідних кущів ефективними є і позакореневі підживлення. Перед цвітінням дерева яблуні та груші обприскують розчином карбаміду (100 г на 10 л води). Після цвітіння позакореневе підживлення повторюють, але концентрацію карбаміду зменшують (50 г на 10 л води) та проти шкідників додають в розчин карбофос (30 мл на 10 л). Таким же розчином після цвітіння обприскують і ягідні кущі.

Під час цвітіння вишні і сливи струшують жуків-квіткоїдів. Дерева черешні проти кокомікозу відразу після цвітіння обробляють 0,4%-ним цинебом. Повторюють обприскування через 10—12 днів, але не пізніше, як за 20 днів до достигання ягід. Після збирання урожаю роблять ще 2—3 хімічних обробки.

Перед цвітінням кущі малини обприскують проти малинового жука, а насадження суниці проти сунично-малинового кліща 0,3%-ним розчином карбофосу (30 мл на 10 л води).

Потемнілі верхівки пагонів малини слід зрізати і спалити — в них гніздяться малинові мухи.

У боротьбі з малиновим комариком єдиний ефективний спосіб — товстий шар мульчі (солома, торф, тирса).

На кущах смородини слід обривати і знищувати зморшкуваті та деформовані листки — в них знаходяться личинки листкової смородинової галиці.

Рослинам агрусу дошкуляє попелиця. Тому листки з попелицею слід обривати, а весь кущ щедро облити розчином соди з милом (по 50 г на 10 л води).

О. В. Романов

Після одержання інформації з літературних джерел про вирощування ананасів нашими предками, якою я поділився з читачами «ДСГ» (№ 8 за 1994 р.), мене захопила ідея виростити ананас у кімнатних умовах. Основною складністю у здійсненні цієї ідеї було придбання садивного матеріалу. У продажу саджанців ананаса немає, але за високу ціну продають їх плоди. Ананасні рослини розмножують вегетативним способом. Найкращим часом року для купівлі ананаса з метою його вкорінення є початок березня. При цьому вегетаційний період буде припадати на весну, літо, частково осінь і до початку листопада буде складати 8 місяців, що достатньо для подальшого нормального росту ананасного саджанця після його вкорінення.

ящика висотою, рівною висоті горщика. Усередині ящик був оббитий поролоном, а зверху закритий плівкою для запобігання втрати тепла від електрогрілки в навколишній простір і для рівномірного розігріву об'єму субстрату горщика. Температуру субстрату контролював термометром, поміщеним у ньому. День 13 березня 1994 року став початком відліку часу вкорінення верхівкової розетки листя ананаса. Протягом березня термометр показував вдень температуру плюс 28—29°С, вночі температура падала до плюс 22—23°С, але не нижче. Через декілька днів почалось пожовтіння верхівки листків і незабаром пожовкла частина листя набула темно-коричневого кольору і покрилася білим нальотом грибкової цвілі. Протягом дня після провітрювання цвіль

ВИРОСТИВ САДЖАНЕЦЬ АНАНАСА

Від плодоносних ананасних рослин як садивний матеріал використовують прикореневе відгалуження (паростки) і бокові (стеблові) пагони, а від плодів — верхівкові розетки зеленого листя, яке називають коронкою або султаном. Тож всім, хто купує ананаси, слід пам'ятати, що верхівкову розетку листків (султан) можна використати як садивний матеріал для наступного вирощування ананасної рослини з метою одержання плоду в кімнатних умовах. Слід відмітити, що при використанні верхівкових розеток як садивного матеріалу, вирощені ананасні рослини вступають у плодоношення дещо пізніше, ніж вирощені з прикореневих паростків або бокових (стеблових) пагонів. Так у природних умовах саджанець ананаса, вирощений з верхівкової розетки листя і посаджений на постійне місце в грунт, плодоносить через 22 місяці, а то й пізніше. Втім, вибору в садивному матеріалі в нас немає і доводиться вирощувати з того, що залишилось від плоду ананаса. Купуючи плід ананаса недалеко від Володимирського базару вартістю 120000 купонів, я отримав таким чином ананас не тільки як плід, але і як садивний матеріал. Для запобігання підмерзання розетки зеленого листя я придбав його 12 березня 1994 року в сонячну погоду при зовнішній температурі повітря близько 0°С. Ананасна рослина витримує короткочасне пониження температури до 0°С, а при температурі від 0°С до мінус 2°С гине повністю. Наступного дня верхівкова розетка листя з незначною частиною плоду (супліддя), зріз якого я посипав товченим деревним вугіллям для запобігання загниванню, була посаджена в глиняний горщик діаметром 13 см у верхній частині в спеціальний субстрат для вкорінення верхівкової розетки, приготовлений з крупного промитого та прожареного піску з домішкою битої дрібної цегли, гравію і невеликої кількості торфу. У зв'язку з тим, що ананас вимогливий до світла, горщик я помістив на підвіконня з південно-західного боку для найбільшого освітлення рослини. Для прискореного вкорінення верхівкової розетки листків необхідне сонячне світло (бажано розсіяне), тепло і підвищена вологість субстрату, але без перезволоження. З метою створення підвищеної вологості повітря горщик разом з посадженою верхівковою розеткою листків був покладений у поліетиленовий мішечок і зверху зав'язаний. Як для вкорінення верхівкового пагона, так і для його подальшого росту використовував підгрунтовий обігрів рослини. Температуру субстрату підтримував не нижче плюс 25°С, для чого використовував електрогрілку потужністю 35 Вт з поверхневою температурою розігріву її тканини плюс 40—60°С. Горщик був поставлений на електрогрілку, а вона знаходилася на дні дерев'яного

зникла, але листки після цього стали ще більше засихати, а центр верхівки розетки потрохи став загнивати. Тоді мені довелося обірвати все листя (провести їх ошмигування). Потім верхівкову розетку я накрив банкою і підсипав чистого вологого промитого піску у верхню частину горщика, оскільки субстрат трохи просів. В кінці березня залишки обірваних листків стали набувати темно-зеленого кольору, загнивання в центральній верхній частині розетки припинилося. Це свідчило про життєдіяльність рослини. Незабаром на розетці почали з'являтися маленькі наростишишечки. На початку квітня кількість наростів з кожним днем збільшувалася. З моменту встановлення верхівкової розетки під банку я проводив щоденний помірний полив теплою водою з температурою на 5° вищою за температуру субстрату та з півгодинним провітрюванням. Під банкою температура субстрату на 2—3°С була нижчою, ніж під поліетиленовим мішечком. Весь цей час щодня необхідно було стежити за тим, щоб субстрат не був надмірно сухим, оскільки при підгрунтовому обігріві субстрат швидко висихав і була небезпека засихання розетки. В квітні у зв'язку з потеплінням на дворі температура субстрату вдень була вищою, ніж у березні і в окремі сонячні дні сягала понад плюс 30°С. Рівно через місяць і тиждень (а точніше 22 квітня 1994 року, з часу садіння султана в субстрат)

при черговому щоденному провітрюванні й огляді я виявив, що з одного нароста-шишечки в нижній частині розетки, засипаній піском, проріс новий пагін з ледь помітними молоденькими світло-зеленими листками ананаса. Під збільшувальним склом були добре помітні листки з шипами в середній частині. Листя ананаса має властивість поглинати вологу безпосередньо з повітря, в чому мені довелося надалі переконатись. У тканині листя ананаса є порожнини для води, у спекотний час пори листків часто закриті, через що рослина повільно поглинає воду. Ось така їхня особливість. Якось при надмірно пересохлому субстраті, вчасно не политий водою ананасний пагін ледве не всох на відміну від інших рослин. В міру росту молоденьких листків окремі наростишишечки на розетці почали всихати та зникати. З часом верхівкова розетка ставала все меншою у розмірах, грубішала та набула світло-коричневого відтінку. Залишки старого листя остаточно всохли. До 22 травня, тобто протягом місяця, заново вирощений пагін весь час знаходився під банкою. Цього ж дня мені довелося пересадити рослину в спеціальний родючий субстрат, приготовлений з рівних частин родючої землі, сухого гною, пічного попелу, піску, сухого листя, тирси, гнилого пенька і товченого деревного вугілля для запобігання закисанню субстрату. Під час пересаджування заново вирощеної ананасної рослини я помітив, що коріння у нього не було і ріст нового листя проходив за рахунок поживних речовин, нагромаджених у верхівковій розетці ананаса. Для вкорінення та подальшого росту пагона ананаса висоту субстрату вибрав 12 см, оскільки коріння було відсутнє, а висоту горщика 15 см з урахуванням того, що знизу горщик на чверть висоти був заповнений пінопластовою крошкою в якості дренажу. Коренева система в ананасної рослини поверхнева, коріння не входить глибоко в субстрат, що дуже важливо для запобігання перезволоженню коріння. Головна умова доброго росту — повітропроникність субстрату. Добрий дренаж і рихлий субстрат необхідний для розвитку мичкуватого коріння та в зимовий час буде запобігати його перезволоженню і закисанню. Після пересаджування ананасного саджанця того ж дня я провів рясний полив і зробив підживлення пташиним послідом. Весь час поливав водою на 5° вищою від температури субстрату. З 22 травня до 10 червня пересаджений і нічим не накритий саджанець ананаса знаходився в безпосередній близькості з віконним склом на підвіконні з південного заходу. Настало літо. Дні ставали все теплішими. З 10 червня я став виносити його на балкон з південного боку. За сонячної погоди з 9 до 17 години вечора нічим не накривав. За температури плюс 30°С, при прямому освітленні рослини сонячними променями, полив доводилось проводити по кілька разів на день. Воду лив у центр розетки листя, в якій вона висихала через чотири години. Але така температура була лише вдень за сонячної погоди, а на ніч ананасний саджанець заносив до кімнати. Вночі температура падала, але не нижче плюс 25°С, так як підгрунтовий електрообігрів ананасної рослини був цілодобовим. Кількість листків в ананасного саджанця збільшувалась (з щоденним перебуванням на балконі у вказані години дня), їх колір став темнозеленим, зовні здоровим на вигляд. Наприкінці липня стало помітним потовщення ананасного пагона в нижній частині (шийці), з'єднаній з розеткою. Початкове похиле положення ананасного пагона відносно вертикальної осі ставало вертикальним. Шийка ананасного пагона з кожним днем все більше наближалася до субстрату і під збільшувальним склом було видно коріння, як у вусів суниці. Я зробив підсипання субстрату до нижніх листків. З другої половини серпня кількість листків на пагоні не збільшувалась, але було помітним збільшення їх розмірів у довжину і ширину. Липень, серпень, частково вересень були спекотними в 1994 році, але при підвищеній вологості ананасна рослина добре переносила спеку. Максимальна температура субстрату на сонці з спільним підгрунтовим електрообігрівом була відмічена 20 липня (плюс 45°С). Однак в холодні та хмарні літні дні ананасний саджанець знаходився у кімнаті. Наближалася осінь. З кожним днем ставало холодніше. Весь цей час рослина була в кімнаті. Поступово я став менше поливати. Субстрат ставав сухим. На початку жовтня електрообігрів субстрату був вимкнений і температура субстрату була нижче плюс 20°С. Поступово рослину підготовлював до зимівлі. Незабаром полив саджанця припинив. Для запобігання підсихання кінчиків листя горщик помістив у поліетиленовий мішечок з невеликим отвором для провітрювання. 1 листопада 1994 року для вкоріненого ананасного саджанця було початком зимового періоду. Максимальну температуру вдень підтримую плюс 14—16°С, вночі плюс 10—12°С за рахунок встановлення горщика в прохолодніще місце квартири. Тропічною зимою для вирощуваного саджанця буде період з 1 листопада до 1 березня і складатиме чотири місяці. Так я виростив саджанець ананаса. Тепер доглядатиму його до отримання плоду. Якщо експеримент буде вдалим, то про його результати розповім на сторінках «ДСГ». Гадаю, що в цій справі знайдуться послідовники.

В. О. СИЗОНЕНКО,
252103, Київ-103,
бульв. Дружби народів,
8-а, кв. 74,
тел. 269-40-60

Читачі радять, пропонують, запитують

Мрію про сад

Шановна редакціє! Від імені багатьох тисяч читачів хочу висловити глибоку подяку за такий чудовий журнал (впевнена, вони не заперечуватимуть)! Виписую його вже п'ятий рік і думаю, що й надалі залишуся вашою щирою прихильницею. Я — бухгалтер, але завдяки цікавим статтям читачів та кваліфікованим порадам фахівців, можна сказати, заочно здобула освіту агронома. Тепер на моєму городі красуються найрізноманітніші овочі. Мрію посадити садок. Повірте, для мене це дуже важливо. Мій дідусь був чудовим садівником. Не можна навіть полічити, скільки виросло сортових яблунь, груш, вишень, черешень завдяки його працьовитим рукам. Дідуся вже немає, а дерева радують людей урожаєм та нагадують про нього. Коли заходжу до сусідів, вони розповідають: ось цю гілку прищепив твій дідусь, і цю, і ось цю... Мені приємно, що про нього так тепло говорять люди. Приїжджаючи до бабусі, завжди біжу до саду: згадую дитинство і дідуся.

Тому й мрію посадити свій власний садок, щоб і мої діти та онуки пам'ятали про мене.

Світлана

Калина з насіння, чи можливо?

Шановний «ДСГ»! Хотів би прочитати на твоїх сторінках, як виростити калину з насіння. Кілька років намагався це зробити, але нічого не виходило. Сіяв під зиму свіже, щойно зібране насіння, а весною — сухе і стратифіковане, а сходів не було. Дуже прошу порадити, як це зробити.

М. Акулічев,
Запорізька обл.

АБРИКОС

Абрикос — цінна південна плодова культура. Плоди його благотворно впливають на здоров'я і сприяють довголіттю людини. Вони відрізняються високою цукристістю (16—18%), багаті на органічні кислоти (0,32—2,63%), вітаміни, зокрема А, С та інші. Абрикоси мають у своєму складі калій, залізо, мідь, каротин та ароматичні речовини. У сушених абрикосах (урюк і курага) великий вміст цукрів (53—55%).

Абрикоси вживаються у свіжому і консервованому вигляді: соки, компоти, варення, джеми, цукати, сухофрукти. Плоди абрикосів сприяють утворенню гемоглобіну в крові людини, тому їх рекомендують при недокрів'ї та при серцевих хворобах.

Абрикос вступає у плодоношення на 3—4 рік після садіння, урожайність — 80—150 кг з дерева, на Закавказзі і в Середній Азії — 300—700 кг з дерева, тривалість життя 50—80 років.

Сорти

В результаті багаторічної роботи по акліматизації і селекції у Центральному ботанічному саду НАН України виведено багато сортів для Лісостепу України. Серед них кращі:

Наслєднік Краснощокого (Великий ранній × Краснощокий). Плоди великі масою 40—43 г, м'якуш жовто-оранжевий, середньої щільності, соковитий, високих смакових якостей, легко відокремлюється від кісточки. Вміст цукру в плодах 8—10%, кислоти — 1,3—4,1%. Достигає в ранні строки: кінець липня — початок серпня.

Пам'яті Кащенка (74). Плоди великі, масою 40—50 г, м'якуш жовтий, соковитий, високих смакових якостей, легко відокремлюється від кісточки. Достигає в другій половині липня.

Ботсадівський 4 (Кащенко 84×Литовченко). Плоди великі, масою — 40—60 г, м'якуш оранжевий, ніжний, соковитий, високих смакових якостей. Достигає в другій половині липня.

Київський консервний (Кащенко 84 × Ювілейний). Плоди середні, масою 25—30 г, округлі, жовті з розмитим рум'янком. М'якуш середній, ніжний, соковитий, солодкий, смачний, містить 10—14% цукру, 1,27% кислоти. Кісточка середня, овальна, добре відділяється від м'якуша. Сім'янка без гіркоти, їстівна. Плоди використовують у свіжому вигляді і консервують.

Сорт високоврожайний. Плоди достигають у другій декаді серпня. Рослини мають підвищену зимостійкість.

Літній сувенір (Гібрид 80 × Кащенко 84). Плоди великі, маса 50—60 г, м'якуш жовто-оранжевий, соковитий, кислувато-солодкий, вміст цукрів 9—10%, кислоти — 0,8%. Достигає в другій половині серпня.

Заслуговують на увагу також **Жерделі (морелі).** Це — напівкультурні сіянці місцевих форм абрикоса, широко вирощуються в любительських садах Київської області. Розмножуються самосівом. Плоди дрібні і середні, використовуються місцевим населенням у свіжому вигляді і для консервування. Рослини відзначаються підвищеною зимостійкістю, посухостійкістю та рясними, майже щорічними, урожаями. Кращі форми жерделів заслуговують на широке розповсюдження в аматорському садівництві.

Умови вирощування

Абрикос належить до посухостійких порід, за зимостійкістю — витриваліший від персика. Це — світлолюбна плодова культура, тому для неї найпридатніші ділянки південної і південно-західної експозиції, щоб крона дерева добре освітлювалась протягом усього світлового дня. Це позитивно впливає на процеси асиміляції, відбувається нормальний ріст і розвиток рослин. Може рости на різних грунтах, крім важких глинистих і заболочених.

Кращими для абрикоса є ділянки з легким супіщаним або середньосуглинковим, добре дренованим грунтом з глибоким стоянням грунтових вод. Площа живлення — 6×4—5 м. Перед перекопуванням грунту вносять 5—6 кг гною або перегною, 100—150 г суперфосфату та 25—30 г хлористого калію на 1 кв. м.

Садіння

Абрикос краще садити весною. У садильні ями розміром 80×70 см вносять 8—10 кг перегною. У саджанців перед садінням вирізують пошкоджені корені. Підсушені саджанці намочують у воді протягом 1—2 діб. Садять так, щоб коренева шийка була на рівні грунту. Після садіння саджанці обрізують і поливають (3—4 відра води на кожну рослину). Весною та на початку літа поливи повторюють 2—3 рази. Пристовбурні круги мульчують.

Формування і обрізування

Однорічні нерозгалужені саджанці укорочують на висоті 70 см від поверхні грунту. У дворічних — залишають центральний провідник і 3—4 нижні бокові пагони, які вкорочують до 30—40 см від основи, у центрального — зрізують верхівку (10—15 см) так, щоб він на 20—30 см був вище верхніх гілок.

У наступні роки формують розріджено-ярусну крону з обмеженої кількості головних гілок — не більше 5—6. Перший ярус закладають з 2—3 гілок, розміщених зближено або розріджено. Всі інші гілки вище розташовують розріджено з інтервалом 50—60 см. Після 5—6-ої головної гілки центральний провідник вирізують. Висота дерева не повинна перевищувати 3,5—4 м.

Обрізування абрикоса полягає у проріджуванні гілок та їх укорочуванні. Вирізують усі гілки, що загущують крону, дотримуючись підпорядкування

Види робіт	СІЧЕНЬ	ЛЮТИЙ	БЕРЕЗЕНЬ	КВІТЕНЬ	ТРАВЕНЬ	ЧЕРВЕНЬ	ЛИПЕНЬ	СЕРПЕНЬ	ВЕРЕСЕНЬ	ЖОВТЕНЬ	ЛИСТОПАД	ГРУДЕНЬ
Копання ям, садіння дерев			1	1								
Формування та обрізування дерев			2	2								
Обробіток грунту, полив дерев			3	3,4	5,6	5,6	5,6	5,6	6	3	3	
Внесення добрив				7	7					7	7	
Боротьба з шкідниками та хворобами	8	8		8	8					8	8	8
Збирання урожаю							9	9				

Календар робіт по догляду за абрикосом:

1 — копання ям і садіння дерев; 2 — формування і обрізування дерев; 3 — перекопування грунту; 4 — боронування грунту; 5 — виполювання бур'янів; 6 — полив дерев; 7 — внесення добрив; 8 — боротьба з шкідниками і хворобами; 9 — збирання врожаю.

гілок та їх рівноваги Вирізують всі сухі, ті що переплітаються, заважають аерації та освітленню крони.

Коли дерево вступає в плодоношення, укорочування пагонів зменшують, а лише проріджують крону, видаляють всі сухі, пошкоджені і хворі гілки.

Київський консервний

Особливої уваги потребує обрізування дерев, уражених монiліозом. Уражені частини необхідно вирізувати негайно, незалежно від пори року, щоб хвороба не уражувала старіші частини дерева, які можуть поступово відмерти. Хворі гілки зрізують на 10—12 см нижче ураженого місця.

Догляд за рослинами

Грунт у саду та під деревами абрикоса утримують пухким і чистим від бур'янів, а восени його удобрюють і перекопують на глибину 10—12 см, так щоб не пошкодити кореневу систему.

В перші 4—5 років після садіння добрива вносять з розрахунку на 1 м^2 — перегною 5 кг, аміачної селітри — 15—20 г, суперфосфату — 25—30 г і хлористого калію 12—15 г в пристовбурні круги перед осіннім перекопуванням, збільшуючи радіус внесення щорічно на 0,5 м.

В саду, що плодоносить, крім того підживлюють дерева 1—2 рази ще й літом.

У посушливій зоні невід'ємним у догляді за деревами абрикоса є їх поливи.

Абрикос відзначається закладанням великої кількості квіткових бруньок, що призводить до дрібноплідності та зниження якості плодів. Для отримання плодів високої якості вдаються до їх проріджування вручну після червневого фізіологічного обпадання зайвої зав'язі, так щоб залишені на гілках плоди були на відстані 3—4 см один від одного, а на букетних гілочках ще рідше, дотримуючись правильного співвідношення між кількістю плодів і листків на гілці, яке має бути 1:20.

У боротьбі з грибковими захворюваннями дерева обприскують 3%-ною бордоською рідиною за 3—5 днів до цвітіння, та 1%-ною — після цвітіння.

І. М. Шайтан,
канд. біол. наук,
Л. М. Чупріна,
науковий співробітник,
І. К. Кудренко,
канд. біол. наук
(Центральний ботсад
НАН України).

Добір сортів винограду

Виноград — така рослина, що не закохатись у неї неможливо. У нас на Донбасі, мабуть, немає жодної садової ділянки, де не росло хоч 1—2 кущі винограду. Перед багатьма виноградарями-початківцями, котрі щойно одержали садові ділянки, постає два питання: де придбати садивний матеріал і яким сортам надати перевагу.

Тож хочу застерегти початківців: не відкладайте вирішення цього питання до осені, коли на ринку бачитимете гарні рекламні грона пропонованих сортів. Вам тоді пропонуватимуть сорти пізніх строків достигання. А добір сортів варто розпочинати з перших днів серпня, отримуючи інформацію у тих аматорів, котрі винесли на ринок на продаж лишки свого врожаю. Або ж варто починати з огляду виноградника у знайомих виноградарів. Раджу поцікавитися назвою сорту, його характеристикою, стійкістю до хвороб, морозів, урожайністю, часом вступу у плодоношення. А красу і розміри грон та ягід оціните вже самі. Поцікавтесь, чи матиме господар садивний матеріал восени, або ж у кого можна буде його придбати. Отакий раджу вам підхід до добору сортів.

Які ж сорти раджу насамперед початківцям? Звичайно, так звані комплексностійкі. До речі, дефіциту на них уже немає. На відміну від європейсько-азіатських, вони стійкі до шкідників і хвороб (вимагають лише 1—2 профілактичних обприскування в дощові роки), витримують морози до мінус 22—26°С (залежно від сорту).

Комплексностійкі сорти за величиною ягід, грон, смаком не поступаються європейсько-азіатським, а часто й перевершують їх. Але, що важливо, немає потреби їх обприскувати по 6—7 разів за сезон, як цього вимагають європейсько-азіатські сорти, а за дощового літа — і ще більше. Не останнє значення має й те, що в останні роки в магазинах немає ніяких отрутохімікатів.

Про те, які комплексностійкі сорти добре зарекомендували себе у нас на Донбасі, розповім із власного досвіду.

Сорти дуже раннього строку достигання (5—10 серпня)

Руський ранній. Грона до 0,5 кг. Ягоди округлі, привабливі, рожеві з високим вмістом цукрів. Сорт стійкий до мільдью та сірої гнилі, середньостійкий до оїдіуму. Зимостійкість висока. Дає добрі врожаї на високих формуваннях, при значних запасах деревини.

Біла роза. Зразу відмічу, що цей сорт не належить до комплексностійких, не стійкий і до хвороб, але із-за раннього строку достигання цей недолік не відчувається. Ягоди яйцеподібної форми, привабливі із слабкою рожевинкою, високоцукристі. Грона масою 300—600 г, нещільні, мають товарний вигляд.

Аркадія (Настя). Кущі сильнорослі, грона великі (400—800 г), конічні, середньої щільності. Ягоди білі, яйцеподібні, великі (6—7 г). М'якуш м'ясистий, смак гармонійний, освіжаючий. Урожайність висока. Стійкість до мільдью — 2—3 бали, сірої гнилі — 2 бали. Морозостійкість — мінус 23—24°С.

Із сортів цієї групи в моїй колекції заслуговують на увагу **Томайський, Восторг, Русвен, Муромець.**

Ранні сорти (10—20 серпня)

Агат донський. Ягоди чорні, округлі, великі (4—5 г). Грона середньої щільності, великі (400—600 г), можуть тривалий час висіти на кущах. Урожайність висока. Стійкість до мільдью 3 бали, до сірої гнилі — 2 бали, морозостійкість мінус 26°С.

Дружба. Грона великі, конічні, нещільні. Ягоди білі, округлі, середніх розмірів (3—4 г). М'якуш соковитий, прекрасних смакових якостей, з сильним мускатним ароматом. Морозостійкість підвищена.

Восторг чорний. Грона середньої щільності, циліндричні, масою 500—700 г, кращі — до 2 кг. Ягоди чорні, овальні, освіжаючі. Стійкий до грибкових хвороб. Морозостійкість — мінус 26°С.

Чимзар. Кущ сильнорослий. Грона великі (600—700 г). Ягоди овальні, великі, темно-синього забарвлення. Урожайність висока. Морозостійкість мінус 23°С.

Кращими серед ранніх сортів також є **Плевен стійкий, Ювілей 70, Кодрянка, Таїровський вогник, Болгарія, Надія АЗОС.**

Сорти середнього строку достигання (21 серпня — 10 вересня)

Румене. Грона нещільні, видовжені, масою 400—700 г. Ягоди теж видовжені, великі, блідо-рожеві. Стійкість до хвороб середня. Морозостійкість мінус 22—23°С.

Кантеміровський. Кущі сильнорослі. Грона великі (700—900 г), конічні, помірної щільності. Ягоди великі, овальні, білі. Урожайність висока.

Фламінго. Грона середньої щільності масою 500—700 г. Ягоди округлі, великі (6—7 г), приємного рожевого кольору. Має високу стійкість до грибкових захворювань. Зимостійкість середня.

Серед сортів цієї групи слід відзначити також **Русмол, Кобзар, Фрумоаса албе, Оригінал, Ляна, Страшенський, Кишинівські зорі.**

Сорти середньо-пізнього строку достигання (10—25 вересня)

Сорти цієї групи придатні для тривалого зберігання. В підвалі грона можуть лежати до 2 місяців, а в холодильнику — до Нового року. Це такі сорти: **Декабрський, Пам'яті Негруля, Тарнау, Д-200, Сувенір чорний.**

Як бачимо, нам є з чого вибирати, хоч я навів не повний перелік кращих сортів для Донбасу. У моїх колег є й інші стійкі сорти. Головне, вчасно потурбуватись про добір садивного матеріалу. І якщо обзаведетесь на своїй ділянці таким чи подібним набором сортів, то гарантую, що свіжий виноград на вашому столі буде з серпня до Нового року.

Г. І. Кобзар,
349140, Луганська обл., м. Перевальськ,
вул. Дундича, 29

Сорти технічного призначення для північних областей

Класичні технічні сорти винограду, які йдуть на виготовлення вина та соків: Каберне, Совіньйон, Ркацітелі, Рислінг, Сапераві,— не придатні для вирощування у Лісостепу та на Поліссі України. Навіть на півдні України вони достигають у жовтні. Тому велика увага має приділятися тим новим сортам, які могли б достигати за наших умов. Тож, які вимоги ставляться до технічних сортів і чим вони відрізняються від столових?

Розмір ягід у гронах тут не має того значення, що у столових сортів. Вони можуть бути дрібними, але повинні мати: високу цукристість (17—25%); оптимальну кислотність (в межах 7—12 г/л); оригінальні смак і аромат.

Ягоди мають вільно відділятися від гребенів. Крім цього, технічні сорти повинні відзначатися високою врожайністю, стійкістю до морозів і хвороб та оптимальним строком достигання. У колекції УДЕНЦ є сорти, які за результатами багаторічних спостережень відповідають названим вимогам. Насамперед це такі:

Пленітель (Кептівейтор) — виведений на початку нинішнього століття в США, на наш погляд, типовий ізабельний сорт. Відомий виноградар-аматор з Донеччини М. М. Темний (автор книги «Присадибне виноградарство») дещо перебільшує його позитивні властивості, саме ту частину, у якій розповідається про величину грон та ягід. За нашими спостереженнями, цей сорт сильнорослий, лоза визріває майже на 100%. Один із найзимостійкіших у нашій колекції, його можна вирощувати без укриття на зиму. Сувора зима 1993—94 року не вплинула ні на вегетативні органи, ні на врожайність. Сорт високоурожайний, можна одержувати до 100 кг ягід з куща на арочному формуванні. Грона середні (до 200 г), середньої щільності. Горошення ягід не спостерігається навіть за несприятливих умов запилення. Ягоди середні (3 г), темно-синього, майже чорного забарвлення з сизим пруїновим нальотом, солодкі, накопичують 17—19% цукрів, мають своєрідний суничний смак та аромат. В умовах Києва достигає на початку вересня. Незважаючи на те, що ягоди темні, сік у цього сорту світлий, золотистого відтінку. Це один із найстійкіших до мільдью сортів. Рекомендується обрізування на 5—7 вічок.

Петренко 52 — виведений у післявоєнні роки з сіянців вільного запилення виноградарем колгоспу ім. Кірова Вінницького району однойменної області К. Ф. Петренком.

Ми вирощуємо цей сорт як неукривний, один з найзимостійкіших. Лоза визріває добре, відзначається помірною силою росту. Грона витягнутої форми, середнього розміру (150—200 г), ягоди середні (3 г), синього кольору. Урожайність в нашій колекції 10—12 кг з куща. За високоштамбового формування може бути і вища. Накопичує до 20% цукрів. Достигає в кінці серпня. Сік світлого забарвлення, надзвичайно приємного смаку з легким мускатом. Стійкий до мільдью (ураження 2 бали). Рекомендоване обрізування на 4—6 вічок.

Голубок, виведений в Одеському НДІВіВ імені Таїрова. Кущі середньорослі, нами вирощуються у напівукривній культурі. Грона нижче середніх (100—150 г). Ягоди середнього розміру, чорні. Це чи не єдиний сорт, придатний для вирощування в наших умовах, який дає іскристий сік, інтенсивно червоного забарвлення. При виготовленні вина його можна поєднувати з іншими, світлозабарвленими, сортами винограду. Завдяки цьому, отримують забарвлене вино з приємним насиченим букетом. Накопичує 19—20% цукрів. Стійкість до мільдью 3 бали. Достигає на початку вересня. Урожайність — 7—10 кг з куща.

Добре зарекомендував себе також сорт **Цвєточний,** виведений НДІ ім. Потапенка в м. Новочеркаську. Кущі сильнорослі, мільдью- та морозостійкі. Високоврожайний сорт, на арочних формуваннях можна одержувати по 50 і більше кілограмів з куща. Грона середні (150—200 г). Ягоди середнього розміру, круглі, бурштинового забарвлення з сильним мускатно-квітковим ароматом, який зберігається у соку та вині. Можна купажувати з іншими сортами для отримання ароматного вина.

Заландьондьо (Перлина Зала). Сорт виведений в Угорщині. Відзначається сильним ростом та добрим визріванням лози. Ми вирощуємо в напівукривній культурі. Грона середні (200—250 г), не щільні, конічні. Ягоди середні, круглі, білі, достигають в кінці серпня. Мускатний аромат ледве присутній, цукристість 19—20%. Стійкість до мільдью 2 бали. Високоурожайний. Рекомендується обрізувати на 4—6 вічок.

Перелік цифрових даних та характеристик на папері не може передати тієї насолоди, яку отримуєш від пестування кущів, збирання щедрого урожаю, втамування спраги іскристим та запашним напоєм. Все це веду до одного: садіть та вирощуйте виноград і матимете задоволення.

П. О. Мазур,
зав. с.-г. відділом УДЕНЦ,
м. Київ, вул. Вишгородська, 19

Словничок виноградаря

Полярність — біологічна властивість рослини, набута в тисячолітній боротьбі за світло в лісових умовах, у результаті чого у верхній частині вертикально розташованої лози бруньки і пагони з листками ростуть бурхливо, а в нижній згасають аж до оголення стебла. Основний засіб боротьби з полярністю — горизонтальне розташування плодових стрілок.

Попіл деревний (рослинний) — залишок, що залишається після спалювання рослинної маси (від обрізування дерев, винограду, бадилля городніх культур, бур'янів тощо). Цінне добриво, джерело мікроелементів.

Поросльовий пагін — пагін, який розвивається на підземному штамбі куща із сплячої бруньки. На нормальному кущі його видаляють. Якщо є потреба в омолоджуванні куща, то такий пагін використовують для формування з нього частини куща.

Прищепа — частина рослини, що щепиться до другої рослини (підщепи).

Проріджування суцвіть — видалення окремих суцвіть з метою регулювання урожаю на кущах сортів, схильних до перенавантаження.

Пруїн — тонкий шар воскового нальоту, який вкриває ягоди, листки і пагони винограду, захищаючи їх від механічних пошкоджень, несприятливих метеорологічних впливів, випаровування вологи і ураження мікроорганізмами. Чим товщий шар пруїну на ягодах, тим краще вони зберігаються при збиранні, перевезенні та зберіганні.

Ріжок — коротка дворічна частина виноградного куща, на якій знаходяться плодова стрілка і сучок заміщення — плодова ланка.

Садіння винограду. Здійснюється однорічними саджанцями, чубуками або зеленими живцями. Незалежно від виду садильного матеріалу п'яткові корені майбутнього куща мають бути на глибині близько 0,5 м. Ямки копають глибиною 70—80 см і такої ж ширини. Під коріння дають перегній, мінеральні добрива, попіл. Ряди розташовують з півночі на південь.

Сірка — хімічний елемент, жовтий порошок. У виноградарстві використовується для боротьби з оїдіумом та кліщами.

Інкубація перепелячих яєць

Після виступів по радіо та публікацій у журналі «Дім, сад, город» про перепілок багато аматорів-птахівників почали цікавитися цією вигідною і корисною справою.

Невеличкі клітки з симпатичними пташками добре вписуються в інтер'єр міської квартири. Вони займають небагато місця і невибагливі щодо харчування й догляду.

Останнім часом я дістав сотні листів з проханням розповісти, як у домашніх умовах легко й швидко зробити інкубатор та виростити вдома перепілок й іншу домашню птицю. Оскільки я не в змозі вислати всім креслення і опис інкубатора, спробую це зробити на сторінках «ДСГ».

Насамперед треба виготовити корпус інкубатора. У мене інкубатор із пінопласту. Перевага його в тому, що добре зберігає температуру і сам легкий. Якщо немає пінопласту, можна взяти фанеру, картон, ДСП та інші матеріали.

На малюнку ви бачите мій інкубатор. Розміри його можуть бути іншими, залежно від матеріалу і потреби. У такому інкубаторі можна виводити всі види домашньої птиці. Сюди можна закласти 40 курячих або 120 перепелячих яєць.

На дні інкубатора закріплюємо шурупами два порцелянові патрони (можна використати запобіжні колодки), розмістивши їх симетрично, і вкрутити електричні лампочки потужністю 25 Вт. Лампочки накрийте кафельною плиткою, щоб не засвічувати яйця та й температура розподілятиметься по інкубатору рівномірніше.

По центру дна поставте посудину (6) з водою для підтримання потрібної вологості. Посуд, по можливості, має бути якомога ширший, щоб охопити більшу площу випаровування. У дні інкубатора треба зробити 2—3 отвори для вентиляції (4) і для цієї ж мети поставити його на ніжки (5) заввишки 80—100 мм.

На відстані 100—150 мм від верху інкубатора кріпиться сітка, на яку кладуть яйця. Замість сітки можна взяти пластик з просвердленими отворами, фанеру, сітку від старого повітряного фільтра автомобіля «Камаз». Яйця перевертайте вручну, а можна зробити для цього решітку (2) з вічками, до кожного вічка кладеться яйце. Решітка повинна бути коротшою за сітку: для курячих яєць на 80—90 мм, для перепелячих — на 50—60 мм. Пересуваючи решітку по сітці, яйця перевертають.

Для решітки треба збити рамку з дерев'яних рейок, просвердливши попередньо отвори, уставити прутики діаметром 4 мм, як показано на мал. б.

У кришці інкубатора також зробіть 2—3 отвори для вентиляції. У центрі кришки вставляють градусник для контролю за температурою. Реле температури можна використати будь-яке, аби «тримало» її на потрібному рівні. Я використовую реле ТЛ-3-1 Київського заводу Реле й автоматики. Датчик реле бажано встановити у центрі кришки, над яйцями.

Вічко решітки для перевертання перепелячих яєць має бути приблизно 3,5×4,5 см, для курячих — десь 6,7×7,5 см.

Для одержання інкубаційних яєць на одного самця утримую 2—3 самки. Племінні яйця починаю збирати від перепілок віком два місяці й до року. До речі, я помітив, що чим старші самочки, тим більше з їхніх яєць виходить самочок. Від молодших, навпаки,— більше самців. І ще — з гостроносих яєць в основному виводяться півники, а з кругліших — курочки.

Яйця, відібрані для інкубації, повинні мати типове для даної популяції забарвлення. Яйця без пігменту (крім популяцій спеціально селекціонованих), забруднені, з тріщинами чи вапняковими наростами вибраковують. Звертають увагу і на форму. Дуже круглі й подовжені (гострокутні) слід вибраковувати.

Маса яєць також має значення для результатів інкубації. Для продуктивності яєчного напрямку відбирають яйця масою 9—11 г, м'ясного напрямку — масою 12—16 г.

Перед закладанням до інкубатора всі яйця бажано продивитися на сильному овоскопі. Я проглядаю через лупу. Це дає змогу виявити зовнішні та внутрішні дефекти: тріщини, плями, подвійний жовток, кров'яні вкраплення,

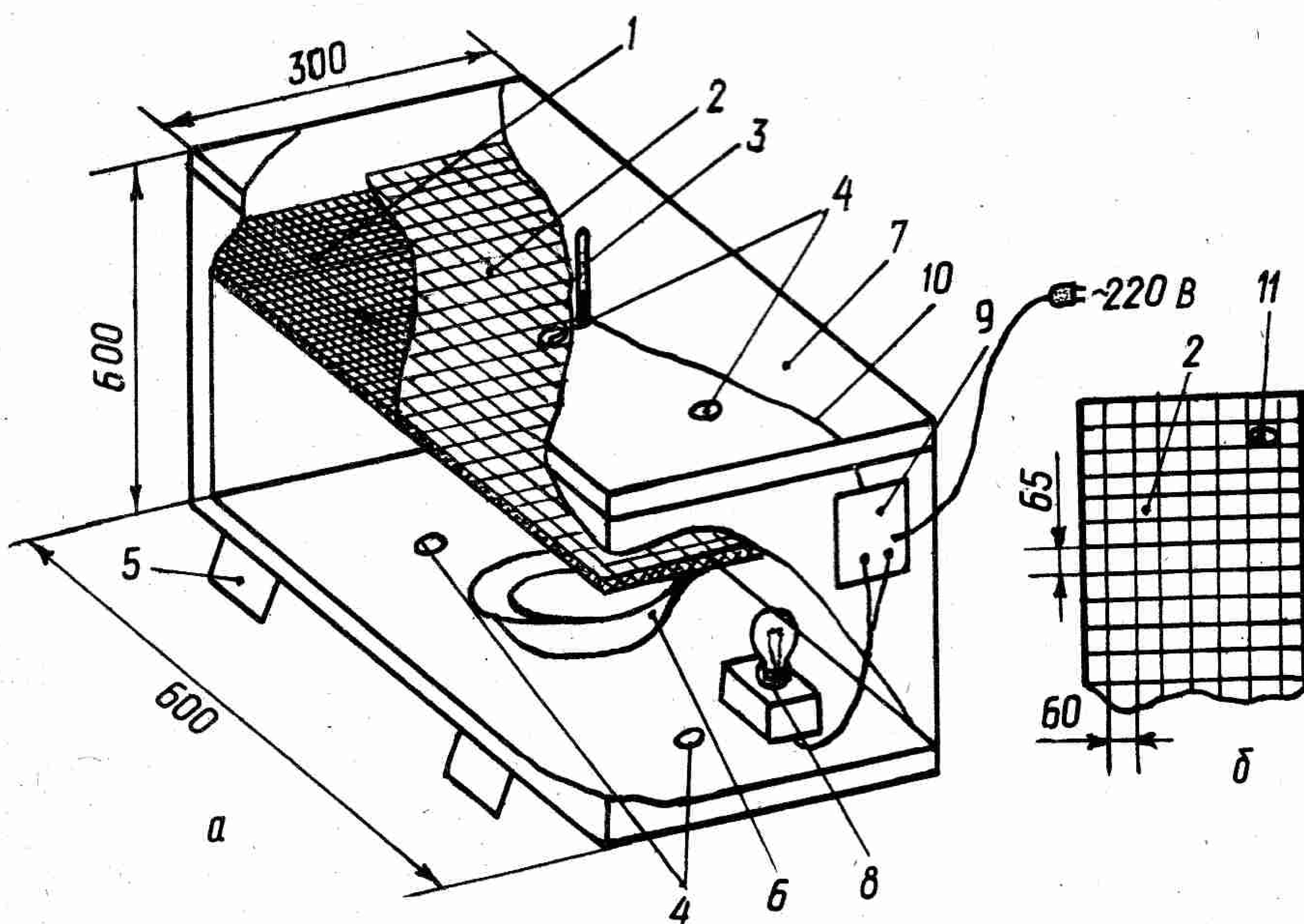

1 — сітка для яєць; 2 — решітка для перевертання яєць; 3 — градусник контрольний; 4 — отвори для вентиляції; 5 — ніжки під інкубатор; 6 — посуд з водою; 7 — кришка інкубатора; 8 — патрон з лампочкою; 9 — реле температури; 10 — датчик реле температури; 11 — яйце.

розрив градинок. Усі яйця з дефектами вибраковую.

Великий вплив на результати інкубації має термін зберігання яєць. Оптимальне виведення мають свіжі із строком зберігання не більше 7 діб. Але можна й подовжити цей час, не знижуючи інкубаційних якостей.

Для цього тільки-но знесені яйця з цілою шкаралупою треба відразу ж покласти до коробок з чарунками і обмотати рушником. Зберігати в прохолодному місці (+ 10 — + 13°) протягом 15 діб.

Є інший спосіб зберігання високих інкубаційних якостей перепелячих яєць (його не застосовую, бо він досить-таки трудомісткий і забирає багато часу) — щодня прогрівати в інкубаторі, починаючи з наступного дня після знесення.

Яйця кладуть до інкубатора на 30 хв. щодня. Такий спосіб дає змогу зберегти високі інкубаційні якості протягом 20 діб (але не більше).

Для профілактики захворювань перед кожним новим закладанням інкубатор слід дезинфікувати.

Режим інкубації, який рекомендують різні птахівники (перепелятники) не однаковий. Одні вважають, що температура в перші 15 діб інкубації має бути в межах 37—38°С, інші — 36,8—37,6°С, треті — у період 1—14 діб температура повинна бути стабільною 37,7°С.

У період виведення рекомендуються також різні температурні режими — від 37,4 до 40°С. Обов'язкове регулярне перевертання яєць у період інкубації (до 5 разів на добу). Дехто радить і періодичне охолоджування (на 2—4-ту добу — 2—3 хв, далі охолодження збільшують до 20 хв. до кінця 15-ї доби, або 5 разів на день по 3 хв.).

Що стосується мене, то я протягом 17 діб інкубації стабільно витримую температуру 37,6—37,7°С. Яйця перевертаю 4—6 разів на добу (піднімаю кришку і перевертаю). Спеціально яйця не охолоджую. За 2 доби до виведення припиняю їх перевертати і збільшую вологість, доливаючи воду до посудини. Якщо є місце, обкладаю вологою ганчіркою так, аби яйця її не торкалися, або через кожні 2 години обприскую.

Вологість має бути 80—90 %, не нижче. Тоді підшкарлупна плівка не присихає і перепелятам легше вилупитися. (Якщо інкубую, скажімо, качачі чи гусячі, то обприскую їх щодня протягом усього періоду інкубації). За такого режиму у мене виведення курячих яєць становить 90—96 %, перепелячих — 80 %.

На 17-ту добу починають виходити перепелята. Вилуплюються інтенсивно і, як правило, процес закінчується через 6—7 год. після виходу першого пташеняти. Але перепеленят залишаю в інкубаторі ще на 6—8 год, доки вони добре не обсохнуть, проте не більше 10 год, щоб уникнути голодування молодняка. Потім пташенят пересаджую до ящика, під лампу. Перший тиждень освітлення має бути цілодобове, а температура — 36—37°С.

Як зберегти перепеленят у перші три тижні, розповім наступного разу. Якщо виникнуть запитання щодо інкубації яєць, зокрема перепелячих, надсилайте їх до редакції журналу «ДСГ», або до мене.

І. Т. Сененков,
255201, Київська обл.,
Києво-Святошинський р-н,
с. Горенка, вул. Київська, 190

Пропоную

...насіння помідорів, огірків, перцю, гарбузів, часнику. Саджанці суниці Зенго-Зенгано, Джерело, Мускатні. Для отримання каталога вкладати підписаний конверт.

Тереза Петрик,
285 070, Івано-Франківська обл., Тлумацький р-н, с. Локітка

Шановні панове квітникарі-любителі! Для Вас пропонується колекція троянд з широким вибором вишуканих сортів, найрізноманітнішого забарвлення. Хто бажає отримати безкоштовний каталог, у зв'язку з великим обсягом матеріалу, надсилайте два підписаних конверти з марками.

Катерина Олександрівна Козлова,
334 410, Крим, м. Бахчисарай, а/с 4

...насіння помідорів, огірків, капусти, перцю, фізалісу, цукіні, бамії та інших культур. Конверт — каталог.

316 050, м. Кіровоград, а/с 256

...посадковий матеріал троянд. В колекції представлені суперсорти світової селекції, більшість з них — чемпіони і призери міжнародних виставок. Пропонується більше 100 сортів (включаючи новинки) найрізноманітніших забарвлень, здатних задовольнити будь-який смак. Пропонуються сорти витких троянд. Реалізація весною з 20.05 до 20.06, восени — з 20.09 до 30.10.

На замовлення висилається каталог і умови реалізації. Для відповіді вкладайте конверт з маркою рівною тарифу пересилки.

Сергій Сергійович Овчаров,
334 439, Крим, Бахчисарайський р-н, с. Холмовка, вул. Шкільна, б. 38

...садивний матеріал жоржин.

Наталія Володимирівна Цимбаліст,
332 608, Запорізька обл., м. Енергодар, Будівельників, 29, кв. 41

...молодняк японських перепелів та клітки для їх утримання.

І. Т. Сененков,
252 201, Київська обл., Києво-Святошинський р-н, с. Горенка, вул. Київська, 190
Тел. по Києву 8-298-595-18, з інших міст 8-04498-595-18

...голубів породи: бухарські, кучеряві, індіани.

Петро Юрійович Тодорук,
285324, Івано-Франківська обл., Снятинський р-н, с. Княже

...саджанці 50 сортів чорної смородини, 8 сортів малини, актинідії, гумі, чорної малини і ожини, насіння 100 сортів помідорів, огірків, перцю, баклажанів, лагенарії, стахісу, фізалісу та багатьох інших культур.

Володимир Васильович Безпалов,
315502, м. Лубни, Полтавської обл. вул. Ворошилова, 25/37, кв. 1

...саджанці чорноплідної малини сорту Блек Гранд, ірги круглолистої, гумі, кизилу сортів Лук'янівський, Видубецький та Сирецький.

Еміль Григорович Діжур,
253090, Київ, вул. Празька, буд. 6, кв. 68, тел. (044) 559-45-62

Хочу придбати

...молодняк чорної ондатри і нутрій з коротким волосяним покривом.

Володимир Перепиличний,
Волинська обл., м. Володимир-Волинський, вул. Сагайдачного, 82-а

Універсальний цілитель

Лофант — це нова, створена селекціонерами багаторічна рослина родини губоцвітих. Вона має ароматичні, медоносні й лікарські властивості.

Вчені дійшли висновку, що під час цвітіння у її надземній частині міститься понад 1,5% ефірної олії, яка на 70% складається з метилхавіколу, що надає рослині сильний анісовий запах.

Лофант — відмінний медонос. Доведено, гектар лофанту дає стільки ж нектару, як і гектар квітучої білої акації.

Він зацвітає раніше за липу і цвіте більше двох місяців. Мені доводилось спостерігати, як влітку бджоли, обминувши липу, летять на ділянку лофанту. Важкі квітконоси дарують їм свій нектар з раннього ранку і до заходу сонця. Зібраний мед — прозорий, золотистий, ароматний, приємний на смак і дуже корисний.

Вже першого року саджанець рослини досягає 120—150 см заввишки, має 4—5 стеблин, на яких ростуть по 8—10 квітконосів у вигляді колосся кольору сапфіру. Довжина кожного — 14—16 см.

У наступні роки кількість стебел з квітконосами подвоюється і висота куща досягає 180 см. Рослина посухостійка, не вимоглива до грунту, витримує низькі температури і, що особливо важливо,— невеликі заморозки.

Вже у перший рік посіву лофант дає насіння у середині вересня, на другий і наступні — на місяць раніше. Розмножують рослину насінням і вегетативно — частинами куща, живцями і відводами коріння. Але, безумовно, найбільш надійний спосіб — розсадою.

У відкритий грунт висівають насіння ранньої весни в добре підготовлену вологу землю на глибину не більше 1 см, дотримуючись належної відстані (20 см у рядах і 70 см у міжряддях).

Перші 20 днів рослина росте дуже повільно і особливо потребує догляду: захисту від бур'янів, регулярного поливу. Тоді вона створить міцну кореневу систему.

Коли з'явиться 5 перших листочків і рослина набереться сил, ріст її поступово прискориться. На другий рік, тільки-но зійде сніг, лофант також починає швидко рости.

Його молоде листя збагачене вітамінами, мікроелементами, фітонцидами, іншими біологічними речовинами. Разом з верхівками стебел його вживають у вітамінізованих салатах, юшках, лікувальних настоях, які так необхідні у період весняного авітамінозу.

Зрізають надземну частину під час цвітіння на висоті 20 см і висушують у затінку. Вживають з метою лікування, а також широко застосовують у хлібобулочній промисловості, харчовій, консервній, рибній, для ароматизації парфумів та виготовлення мила.

Чай, кисіль, компот набудуть приємного запаху і смаку, якщо додати лофанту.

Рослина має багато переваг перед своїми родичами. Так, по силі впливу на віруси, хвороботворні мікроби та грибки лофант стоїть поряд із звіробоєм, діє сильніше, ніж меліса та котяча м'ята, що також належать до родини губоцвітих.

У наших широтах збирають два врожаї лофанту на рік (надземну частину).

Препарати з цілющої рослини в медицині використовують для імунного захисту організму, при розладах нервової системи, сприяння нормальної роботи серцево-судинної системи.

Його використання ліквідує різні запальні процеси у шлунково-кишковому тракті, печінці, сечостатевій системі.

Особливо ефективний він при лікуванні простуди, бронхіту, пневмонії і бронхіальної астми. А також корисно робити інгаляції, лікувально-оздоровчі ванни дітям та людям з ослабленим здоров'ям.

У клініках досягнуто позитивних результатів при лікуванні ряду шкірних хвороб, викликаних грибками.

Косметичні препарати, до складу яких входить лофант, ліквідують зморшки, зберігають тургор, молодість шкіри, зміцнюють корені волосся.

Отож, лофант — могутній засіб від багатьох хвороб, надійний заслін від радіації.

Вважаю, що у майбутньому його будуть вирощувати і як декоративну рослину. Мені здається, коли він цвіте, у людини поліпшується настрій. Використовують його і в зимових букетах.

Завдяки довгому періоду цвітіння лофант приваблює велику кількість комах запилювачів, і тому врожай садово-городніх культур, що ростуть поблизу, помітно збільшується, а це сьогодні — важливо.

П. І. Устименко,
біолог,
член клубу «Інтелект України».

Бажаючі придбати насіння лофанту можуть звернутися за адресою: 216400, Житомирська обл., м. Бердичів, вул. Миру, 9, кв. 11. Тел. 2-24-09.

Служба взаємодопомоги

У боргу не залишуся

Шановна редакціє! Надрукуйте, будь ласка, моє прохання до читачів «ДСГ». Я виховую двох дітей 11 і 13 років, не працюю, інвалід II групи (хворію давно). Тяжко тривають деенцефальні кризи. Майже щоразу прощаюся з життям. Часто перебуваю в лікарні. На більшість ліків маю алергію.

Дізналася, що мені може допомогти мараловий корінь (корінь левзеї) і шерстистоквітковий астрагал. Дорогі читачі! Можливо, хтось вирощує на своїй присадибній ділянці ці рослини. Надішліть їх, будь ласка. Вони мені дуже необхідні. В боргу не залишуся.

В. Дзех,
313 050, Харківська обл.,
м. Красноград,
вул. Полтавська, 34/2

Надішлю, але пізніше

У № 5 «ДСГ» за 1994 рік було надруковано мого листа під заголовком «Рослина лікує грижу». Після цієї публікації від читачів журналу я отримала мішок листів і всі просять поради, як лікувати грижу, та надіслати рослину. Я просто в розпачі, бо всім відповісти не в змозі, а листів — близько трьох тисяч, якщо не більше.

Дуже прошу редакцію надрукувати мого листа, щоб повідомити своїм дописувачам, що їхні листи я отримала, але рослину висилатиму в міру можливостей. Звичайно, хто приїде до мене, той отримає у першу чергу (але спочатку необхідно зателефонувати: 62-2-32) і я одразу ж дам відповідь, чи маю паростки. Бо, на жаль, ростуть вони не вельми швидко й тому всіх відразу задовольнити не можу.

Проте намагатимусь з часом допомогти всім, хто звертатиметься до мене.

Г. М. Чернова,
312 140, Харківська обл.,
Богодухівський р-н,
радгосп «Червона нива»

●

Відгукніться, ровесники!

Наша родина передплачує «ДСГ» уже другий рік. Я читаю його з великим задоволенням. А до редакції звернулася, тому що хочу листуватися зі своїми ровесниками. Звичайно, у мене є друзі в селі, де я живу, але хотілося б мати їх більше. Адже дружба — велика сила.

Навчаюсь я у восьмому класі, вчуся на відмінно. Люблю шити, вишивати, в'язати, читати книги, малювати, вирощувати квіти, готувати різні страви.

Ровесники, напишіть мені, буду дуже рада.

Тетяна Солончук,
265432, Рівненська обл.,
Березнівський р-н, с. Бистричі

Як лікувати геморой

У «ДСГ» (№ 3 за 1994 р.) П. Коваленко та сім'я Марченків запитували, як вилікувати геморой. Їм відповіли фахівці у статті «Незручна хвороба». А ось поради з цього приводу, надіслані нашими читачами:

запарити подрібнену кору дуба, посуд загорнути ковдрою, настояти. У велику миску налити настій дубової кори, розвівши його теплою водою.

Приймати сидячу ванну 20—30 хв. Стежити, щоб вода не вистигала. Курс лікування — місяць. Якщо «гулі» не зникнуть, тріщини не загояться, процедуру повторити.

А. О.,
м. Львів

Розтопити свинячий здір. До склянки жиру додати по 1 ст. ложці дубової кори, перцю водяного та льнянки звичайної. Потім годину готувати на водяній бані (раджу користуватися бідончиком — скляний або інший посуд може не витримати високої температури). Настояти 12 годин, загорнувши в теплі. Знову розтопити і процідити через два шари марлі. Зберігати в скляному посуді в холодильнику.

На ніч змащувати хворі місця зверху та закладати ватні тампони з маззю всередину.

З. Кутова,
Харківська обл.

Змолоти якнайдрібніше на м'ясорубці алое, вичавити сік, додати дистильованої води (1:1). Рідину налити у вузькі пробірки і заморозити в холодильнику. Дістати з ємкості утворений стержень, змастити його поверхню олією і вставити в задній прохід. Виконайте кілька процедур і відчуєте полегшення.

А.,
м. Львів, Оброшине

Приготуйте суміш: 100 г козиного жиру (бажано з дорослої тварини) та 10 таблеток, або краще порошку, стрептоциду. Жир трохи підігріти, але не розтоплювати, бо порошок сяде на дно. Перемішати руками. Зберігати в склянці у холодильнику. На ніч невеликі свічки або кульки з суміші вставляти в задній прохід. Іноді одного разу буває досить, щоб вилікуватися.

Т. Савчук,
м. Вінниця

Ввечері приймати сидячу ванночку з залізняку бульбистого (рос. зопника), а перед сном в отвір заднього проходу покласти шматок ватки, змоченої в настоянці болиголова. Це дуже сильний болетамуючий та кровоспинний засіб. Трава допомагає вилікувати навіть тяжкі форми хвороби.

Подрібнене листя залити спиртом (2:4), настояти 15 діб, процідити.

Я багатьом людям пропонувала цей метод і всім допомогло.

Для лікування геморою можна використати й настоянки дурману, гриба-мухомора на спирту чи горілці, зроблені заздалегідь.

Відомий ще один цікавий рецепт. Виготовити суміш: трави водяного перцю — 50 г, деревію звичайного — 40 г, кропиви — 50 г, хвоща польового — 50 г, звіробою — 50 г, коренів родовика лікарського — 80 г, алтеї — 80 г. Три столові ложки збору залити трьома склянками холодної води, настояти ніч, закип'ятити і знову настояти. Потім додати спиртові настоянки квітів кінського каштану (гіркокаштану) і коріння вовчуга по столовій ложці у готовий відвар. Приймати по 150 г 4 рази на день.

Ефективними є і парові ванночки. Звичайний сірий кругляк нагріти до червоного кольору і покласти у відро. А на камінь — розтертий зубок часнику і чайну ложку березового дьогтю.

Тривалість процедури — 15 хв, курс лікування — 2 тижні.

Г. Кириченко,
Донецька обл.

Хвороба зникне, якщо перед їдою пити по півсклянки води, додавши 1—2 ст. ложки 3—5% розчину соляної кислоти.

Можна втирати в анальний отвір солоне старе свиняче сало (20 г), змішане з 0,5 ч. ложки трави чистотілу. Після випорожнення підмиватися холодним відваром м'яти.

Рекомендується пити підсолений чай з полину, а також їсти подорожник з сіллю (1:1).

Н. Дем'яненко,
Чернігівська обл.

Як позбутися вугрів?

Вони бувають різні. Якщо нагадують пористі чорні цяточки і їх небагато, раджу щоденно протирати обличчя лимонним соком. Можна застосувати сольову чистку шкіри. Розпаривши обличчя змастіть найбільш уражені місця розчином з мильного крему, пучечки солі «Екстра» та питної соди. Через 5—6 хв вмийтеся теплою, а потім холодною водою.

Якщо вугрі з запаленням, не вмивайтеся водою вранці, а протирайте обличчя настоянкою з білої лілії. Пелюстки залийте спиртом (на 0,5 см вище сировини) і протягом 10 днів настоюйте у темному місці, потім процідіть і розведіть водою в співвідношенні 1:1.

Ефективний засіб — протирання та примочки з соку алое. Листя рослини в закритому скляному посуді кладуть в холодильник на 5—7 днів. Потім подрібнюють і вичавлюють сік. Протирати обличчя можна щодня, а примочки робити двічі на тиждень по 10 хв.

А ось рецепт корисної маски, яку не важко приготувати: змолоти хвою сосни (ялини), листя берези, кропиви та подорожника (у рівних частинах); 2 ст. ложки суміші розведіть окропом до утворення густої теплої кашки і нанесіть на обличчя на 10—15 хв.

Щоб позбутися вугрів, вживають і настої.

Ст. ложку коренів лопуха заливають 0,5 л води, кип'ятять 10 хв. Процідивши, п'ють по ст. ложці 4 рази на день.

Змішують 2 ст. ложки суміші подрібненого кореню оману і трави звіробою (1:1) з двома склянками води, кип'ятять 30 хв. Процідивши, вживають по склянці тричі на день.

Т. Сердюкова,
Сумська обл.

Я лікую юнацькі вугрі, рожисте запалення, ячмінь на очах (в початкових стадіях), фурункули, прищі на обличчі, що виникли від переохолодження, простим методом: на клаптик чистого старого лляного або бавовняного полотна тонким шаром накладаю лляне клоччя, потім у кількох місцях підпалюю його і швидко закриваю другим кінцем тканини, стиснувши у долонях, щоб загасити вогонь. Лікувальні властивості має дим між вашими долонями, затримайте його на обличчі 1—2 хв. Усі етапи приготування треба робити дуже швидко. Волосся на голові обов'язково підв'яжіть хусткою.

Протягом однієї процедури підпалюють клоччя тричі (або й більше). Досить 3—4 сеансів, щоб позбутися хвороби. Тим, хто має юнацькі вугрі, бажано виконувати цю профілактику раз у місяць.

Взагалі льон — чудодійний в усьому: і в насінні, і в полотні, і навіть у клоччі.

Розповім про один випадок. Сусіду повинні були робити операцію — гангрена великого пальця на нозі. Перший сеанс рекомендованої процедури я виконала сама, потім дружина хворого продовжила лікування. Палець загоївся, обійшлося без хірургічного втручання.

С. Лань,
Вінницька обл.

Приготуйте мазь із деревію. Розітріть півсклянки свіжих квіток, додайте свіжий свинячий здір (1:1), ретельно перемішайте і на ніч змащуйте уражені місця.

Одеколону — 30 мл, води — 40 мл, 2—3 ст. ложки квіток календули. Настояти в теплому місці 2 доби, додати 5 г п'ятивідсоткової борної кислоти та 4 г гліцерину. Двічі в день змащувати обличчя.

В. Пасека,
Рівненська обл.

...милосердно поділюся квітами арніки.

Бабій Базьо,
293630, Львівська обл.,
Сколівський р-н,
с. Славське, вул. Сагайдачного, 11

З ТЕРПІННЯМ І НАДІЄЮ

У багатьох листах читачі «ДСГ» торкаються теми алкоголізму, просять розповісти про його лікування та профілактику.

Пропонуємо вашій увазі кілька матеріалів, але спочатку слово фахівцеві.

Алкоголізм — хронічне захворювання, яке має три стадії розвитку.

Початкова, як правило, проходить повз лікарів. Людина п'є багато і часто, але повна залежність від спиртного ще не настала. Звичайна помилка всіх алкоголіків — думка, що він володіє собою і в будь-який час може зупинитися. Але так буває тільки спочатку. Неминуче настане момент, коли хворий питиме не для задоволення, а щоб позбутися внутрішнього дискомфорту, невдоволення, стане злий, роздратований, похмурий.

Чим відрізняється побутове пияцтво від алкоголізму?

Вчені вважають, що для останнього характерне формування абстинентного похмільного синдрому. Людина стає рабом спиртного, вживає його систематично. Сім'я та друзі помічають у потенційного хворого ознаки, іноді ледь помітні, які ніби не становлять особливої загрози, а насправді свідчать, що настає тяжка хвороба. Дуже важливо, помітивши найперші ознаки алкоголізму, переконати людину звернутися до нарколога, психотерапевта.

Характерними симптомами I стадії захворювання є потяг до спиртного, збільшення доз та частоти їх вживання. Зміни в психіці, нервовій системі та внутрішніх органах на цій стадії ще зворотні. Своєчасне лікування, навіть без використання медикаментів та інших засобів, за допомогою лише психотерапії, дасть належний ефект, допоможе повернутися до нормального життя та відновити втрачене здоров'я.

Найтиповіша ознака II стадії алкоголізму — зміна характеру сп'яніння. Людина не контролює, скільки випила, не пам'ятає, де пила, з ким, що робила в нетверезому стані. Значно підвищується терплячість (толерантність) до алкоголю; характерними є тривалі запої, похмеління. Пацієнту, який має патологічний потяг до спиртного, допомогти важче. Адже на цій стадії з'являються хворобливі зміни практично невідновлюваного характеру в життєво важливих органах, нервовій системі та психіці хворого. Відмовляють моральні, етичні, інтелектуальні «гальма».

Страждає і родина алкоголіка, виникає розлад, починаються взаємні докори, сварки. А потім здебільшого сім'я руйнується.

Можливість вилікуватися на II стадії знижується. Ефект лікування не завжди буває стійкий.

Час переходу від II до III стадії індивідуальний для кожного, іноді (якщо не лікуватись) може розтягнутися на десятиріччя. Але відомо, що сучасний алкоголізм значно «помолодшав». 20—30-річним буває досить 2—3 років і хвороба, прогресуючи, переходить в останню фазу.

III стадія алкоголізму — найважча, лікування її дуже складне. Характерними є розлад внутрішніх функцій організму, зниження чутливості (толерантності) до спиртного, тяжчає похмільний синдром, повністю втрачається працездатність, потяг до горілки величезний, навіть невелика доза викликає сп'яніння, свідомість стає плутаною. Зміни особистості на III стадії носять характер деградації. Людина не контролює свою поведінку, мову, виявлення почуттів.

Найспецифічніші для II та III стадій алкоголізму види соматоневрологічних розладів: жирова дистрофія печінки, захворювання підшлункової залози, шлунково-кишкового тракту, серцево-судинної системи.

Історія знає немало спроб перемогти «зеленого змія». Але всілякі обмежувальні та заборонні заходи (штрафи, «сухий закон»), навіть тілесні покарання та страти не забезпечили радикального вирішення проблеми пияцтва.

Насамперед необхідно змінити психологічне ставлення до цієї соціальної проблеми, щоб алкоголізм вважався ганьбою. Хай витівки п'яниці викликають не веселі усмішки або байдужість, а глибоку зневагу.

Профілактика пияцтва та алкоголізму — складне завдання. Вона спрямована на ліквідацію факторів, що визначають зловживання спиртним: несприятливі відносини в сім'ї, її алкогольні традиції, конфлікти між батьками, раннє залучення дітей до чарки, низький рівень культури, незмістовне використання вільного часу.

Київське об'єднання «Соціотерапія» (працює для киян) має ряд структурних підрозділів, що тісно взаємодіють. Це стаціонари різного профілю, реабілітаційні центри «Надія» (медикаментозне лікування), «Віта» (нові види психологічної корекції). Бажаючі можуть отримати анонімні консультації по телефону довір'я 264-77-57 або прийти на амбулаторний прийом. Усе це — спеціалізована медична допомога населенню. Її мета — своєчасне проведення активної алкогольної терапії, здійснення підтримуючого та протирецидивного лікування.

Особливу увагу зосереджуємо на методиці психологічної корекції. Психотерапія алкоголізму — обов'язкова умова проведення будь-якого лікувального методу. Без врахування психологотерапевтичного впливу на особистість хворого, мабуть, взагалі неможливе лікування.

Наші фахівці проводять роботу не тільки з пацієнтом, величезне значення має вплив сім'ї, близьких. Вивчаємо особливості характеру пацієнта, його ставлення до свого захворювання, тобто ступінь критичного осмислення (чи розуміє він, яку шкоду завдає здоров'ю, своїй родині, оточуючим, бажання вилікуватись).

Розрізняють два типи хворих. Перший тип — найперспективніші, ті, хто усвідомлює свій стан та недугу. Їхня реабілітація здійснюється швидко. На жаль, таких небагато. Другий тип — пацієнти без особливого бажання лікуватись. Їхнє одужання триваліше, результати значно гірші. Наше завдання — зацікавити підопіч-

Шкала алкоголізації
(перевірте себе)

Ознаки, що визначають ступінь потягу до алкоголю	Відповідь	Кількість балів
Чи залишаєте ви розпочату пляшку недопитою?	Ні	100
	Так	0
Чи буває у вас блювання, коли вживаєте спиртне?	Ні	50
	Так	0
Якщо «ні», чи бувало воно раніше?	Ні	50
	Так	100
Бувало у вас за останні 6 місяців нездоланне бажання випити?	Ні	0
	Так	200
Якщо «так», як довго ви можете не вживати спиртне, що маєте вдома?	До 1 тиж.	100
	До 1 міс.	50
Пили ви наодинці за останні 6 місяців?	Ні	0
	Так	100
Чи пили ви без соціально пояснених приводів (свята, дні народження, прихід гостей тощо) за останні 6 місяців?	Ні	0
	Так	100
Чи змінилась кількість алкоголю, що викликає у вас стан сп'яніння, за останні 12 місяців?	Ні	0
	Так	100
Якщо «так», в бік підвищення кількості		100
зниження кількості		200
Чи трусяться у вас руки? (питання стосується осіб молодших 60 років та людей, які не страждають нервовими хворобами та захворюваннями щитовидної залози)	Ні	0
	Так	200
Чи п'єте ви із зовсім незнайомими людьми?	Ні	0
	Так	100
Чи була у вас повна втрата пам'яті після випивання за останні 6 місяців?	Ні	0
	Так	100
Чи відчуваєте потребу похмелитися після вживання спиртного?	Ні	0
	Так	200
Якщо «так», чи поліпшується після похмеління ваше самопочуття?	Ні	50
	Так	200
Чи пили ви за останні 6 місяців поза приміщенням, у випадкових місцях, не призначених для вживання спиртного (на вулиці, біля магазину, на стадіоні тощо)?	Ні	0
	Так	50

Відповівши на всі запитання, підсумуйте усі набрані вами бали. Ця сума і визначає ступінь вашої алкоголізації. При цьому: найкращий результат, до якого необхідно прагнути,— нуль балів; якщо сума балів дорівнює 150 або менше, людина з таким рівнем алкоголізації може без особливих проблем повністю покінчити з вживанням алкоголю, водночас продовження вживання навіть невеликих доз алкогольних напоїв може призвести її до розряду осіб, що мають небезпечний для здоров'я і соціального становища рівень алкоголізації; якщо сума балів дорівнює 200—400, людина на небезпечному рівні алкоголізації, що може призвести до негативних медичних та соціальних наслідків; якщо сума балів перевищує 400, людина безперечно має ознаки хронічного алкоголізму, їй необхідно докорінно змінити ставлення до алкоголю (включаючи і можливість звернутися до лікаря).

Д. М. Аронов
Твой и наш враг. Правда об алкоголе.
М., Физ-ра и спорт, 1986

них бути господарями своєї долі. Проводимо лекції, індивідуальні та загальні бесіди про шкоду алкоголізму, його руйнівну дію на організм. Випускаємо допоміжну літературу, календарики-довідники, значки, на яких девіз Київського об'єднання «Соціотерапія» — «Терпіння і надія». З терпінням і надією, не втрачаючи єдиної можливості, допомагаємо людині врятувати себе.

Л. Новицька,
лікар-ординатор реабілітаційного центру «Віта» Київського об'єднання «Соціотерапія»

Продовження у наступному номері

Служба взаємодопомоги

Люди добрі, допоможіть!

Шановна редакціє! Хочу всім щиро подякувати за листи і поради, надіслані нашій сім'ї після опублікування мого листа в журналі «Дім, сад, город» (№ 6 за 1994 р.).

Лікування в Україні мого 13-річного сина не можливе, оскільки захворювання рідкісне. Львівський обласний Червоний Хрест зорганізував рахунок на його лікування за кордоном, однак нам не під силу зібрати необхідні 60 тис. доларів США. Надіюся на співчуття і гуманність наших людей.

Нехай ніколи біда і горе не входять у Ваш дім, Вашу сім'ю, Ваше життя.

З вдячністю
Ольга Пуненкова

Обласний Комітет Товариства Червоного Хреста проводить збір коштів від населення, трудових колективів, кооперативів, комерційних малих і спільних підприємств, пожертв церков різних віросповідань, діаспори для лікування і медичних консультацій за кордоном 13-річного Сергійка Пуненкова з діагнозом: ангіодисплазія геніталій і лівого стегна (змішана форма) з помірною лімфовенозною недостатністю.

Справа кожного українця, громадянина, християнина, людей доброї волі: підтримати цю благородну акцію.

У цій знедоленій сім'ї, крім хворого хлопчика, є ще два інваліди: його мати і бабця.

Незначна для кожного з Вас сума допоможе в оздоровленні хлопчика і Вам відплатиться сторицею за Ваше милосердя.

Віримо, що не залишитесь обіч! Хай благословить Вас Господь за добру справу.

Наш розрахунковий рахунок: 000 700 905 в ОДАК УСБ МФО 325019 м. Львова.

Валютний рахунок: 011 070 081 в АТ «ЗУКБ» м. Львова.

З приміткою: на лікування Пуненкова С. О.

Львівський обласний Комітет Товариства Червоного Хреста

* * *

Хворію на гайморит. Уже лежав у лікарні, та, на жаль, лікування не допомогло. Виписали, а болячка так і залишилася в мені.

Можливо хтось знає народні методи лікування цієї недуги. За пораду буду вельми вдячний.

Іван Купріянович Веклич,
330071, м. Запоріжжя,
вул. Чарівна, буд. 127, кв. 76

Мій маленький син (3,5 роки) хворіє бронхіальною астмою. Можливо хтось із читачів порадить як лікувати цю тяжку недугу. Буду щиро вдячна всім за допомогу.

М. А. Деордієва,
Львівська обл., Стрийський р-н,
с. Яблунівка

Знімок 1. Старовинна святкова скатертина, вишита на домотканому конопляному полотні заполоччю (бавовняними крученими одинарними неблискучими нитками) з використанням техніки качалочки, тобто стібками однакової довжини і в одному напрямі. Така вишивка була найбільш поширена на Поділлі і Київщині (з приватного зібрання поч. XX ст.).

* * *

Знімок 2. Чудовий узор жіночої сорочки, яку носили на Київщині. Тут традиційно вишивали рукави, уставки та поділки. Головний символ цього орнаменту — восьмикутна зірка, або, як кажуть в народі, ружа.

Восьмикутна зірка є одним з найпоширеніших в Україні солярним або сонячним знаком, поєднанням прямого та косого хреста, знаком злиття двох енергій: чоловічої та жіночої. Дуже енергетичний знак — оберег.

Повертаймося до першоджерел

Здавна в народі шанували це радісне і врочисте свято — свято Господнього Воскресіння. До нього готувалися заздалегідь. Господар повинен був навести порядок на подвір'ї, в садку, хліву. Господиня прала, білила в хаті, мила лави та вікна. Але свято не відчувалось без нарядного вбрання оселі та господарів, яке взимку талановито і старанно виконували жінки. Це — чоловічі і жіночі сорочки, інший одяг, скатертини, серветки, та, мабуть, найголовнішим вбранням світлиці були рушники. Ними прикрашали вікна, ікони, столи, накривали щедрий кошик з паскою, маковиками, домашньою ковбасою, сіллю та салом, коли йшли до церкви святити.

А як же готували вишиванки до свята? Які орнаменти, узори, техніки вишивання використовували наші предки, що означала символіка української вишивки?

Ми запросили до розмови керівників гурту-студії по відродженню української вишивки «Обереги» при Київському музеї Тараса Шевченка Антоніну Піпко та Юрка Мельничука.

Кажуть, є час розкидати каміння, та є час і збирати. Сподіваємось, що для України саме настав час збирати каміння, тобто повертати все цінне в її духовності, культурі та й у побуті, що було заборонене, знищене, сплюндроване, сфальсифіковане. Чи не долучились до цього темного діла і самі ми, українці, часом, ганяючись за модним, сучасним, і при цьому бездумно відкидаючи традиції, відмовляючись від того, що віками жило в наших душах та оселях. Слідом за зникненням ікон та рушників чи не зникли в наших родинах радість, взаєморозуміння та взаємоповага, шанування старших, нарешті любов.

Лише повернувшись до першоджерел, напившись їх цілющої води та очистившись, можемо врятувати свою націю, дітей, душу. Адже Господь не тільки обдарував нас багатющою землею, повноводими ріками, безкраїми степами, а й щедро наділив талантами, вклавши відчуття і прагнення краси.

З давніх-давен кожну річ, якою користувався українець, він намагався прикрасити: розмалювати, вирізьбити, вишити. Найбільш поширеним та найцікавішим способом оздоблення одягу та риту-

альних і вжиткових речей є вишивка. Дівчата по всій Україні, на вечорницях чи вдома, з піснею або думою, вишивали, мережили, гаптували сорочки для себе й для милого, рушники на посаг, до весілля, а також, щоб прикрасити в хаті ікони, вікна, картини.

А які узори споконвіку створювали в Україні! Та це ж не просто прикраси. Навіть поверхове дослідження свідчить про те, що в геометричних орнаментах закодовані знання про походження світу, його першоджерела, стихії. Це власне, записаний символами світогляд українця. Недаремно на деяких орнаментах знаходимо ті ж сакральні (священні) символи, що зображувались у давніх книгах, які існують тисячоліття. Вони є знаками-оберегами. Так, знаками сонця та зірок є восьмикутні зірки — «ружі», знаками води — «ключі» і знаками землі — ромби і безкінечники, що означають нескінченність світу та вічність душі. Інша назва безкінечника — лінія життя.

Цікаво, що більшість цих символів-знаків зустрічаємо також на писанках.

Простотою, і водночас глибиною вражає «дерево життя», яким традиційно прикрашали рушники, зокрема полтавські. Що означає воно? Дерево роду, де кожна гілочка — ще один член родини? Поєднання земного й небесного в людині? Адже росте воно із землі і не може відірватись від неї, але кожною гілочкою, кожним листочком тягнеться вгору, до світлого, духовного.

Чи може це картина світотворення — великого вибуху? Бо, якщо зняти на кіноплівку процес зростання чи розквіту квітки і зробити прискорений показ, то ми побачимо вибух (Леся Глібко, Індо-Європа, кн. перша, 1991, ст. 75). Утримаймось від категоричних заперечень чи стверджень. Просто, придивімось ще раз до «дерева життя». Воно прекрасне і незнищенне, як і саме життя.

На превеликий жаль, багато найдавніших автентичних орнаментів та узорів призабуто, а на зміну їм прийшли запозичені з Європи пишні троянди, лілеї, гвоздики. Звичайно, вони гарні і відкидати їх цілком не можемо. Але пам'ятаймо, що вони не давні і не містять такої глибокої та значущої символіки, як геометричні орнаменти.

Разом з найдавнішими узорами майже зовсім забулись і різноманітні техніки української вишивки, або стібі, поступившись хрестику, який, до речі, є також запозиченим з Європи. І нині лише поодинокі майстрині можуть вишивати настилуванням, низзю, вирізуванням, знають, що таке виколювання «солов'їні вічка», «курячий брід» чи «зерновий вивід». А якою ж шляхетною є вишивка, де поєднується багато технік! В деяких давніх сорочках налічується до 15 технік, а всього відомо понад 100 українських стібів.

І це не випадково. Адже найдавнішою в Україні та й в інших народів є вишивка білим по білому. Вишивання бере початок з тих часів, коли люди не знали ще барвників. Отож єдиним способом оздобити одяг було вишивання білими або невідбіленими, сіруватими нитками. Скільки потрібно було майстерності, витонченості та розмаїття стібів, прозорих та непрозорих, щоб біла вишивка заграла світлотіньовими ефектами на білому полотні.

Пізніше з'явились барвники, спершу природні: кора, плоди, квіти та насіння рослин, потім і штучні. Вишивка починає грати всіма барвами веселки.

І хоч різні регіони нашої країни вишивають зараз різними кольорами та техніками, більш глибоке вивчення композиції та колористики орнаментів свідчить про єдине коріння, з якого розвинулось вишивальне мистецтво в Україні в усій його красі та розмаїтті.

Тому і зібрались ми до гуртустудії по відродженню української вишивки — щоб бути разом, допомогти один одному, навчитись, обмінятись не лише орнаментами, узорами, але й душевним теплом.

Спробуймо зібрати розкидане каміння, згадати, чим нас щедро обдарував Всевишній, плекати нашу духовність і берегти пам'ять.

Одноразовий пензлик

Часом господар опиняється у скрутному становищі. Необхідно швидко виконати незначну роботу (пофарбувати маленьку деталь чи підфарбувати невелику площу), а маленького пензля або розчинника, щоб його помити після роботи, немає. Отож і вдається господар до пошуків.

зробіть розрізи (рис. б), і ваш одноразовий пензлик готовий.

Перші розрізи виконайте вздовж краю тонкого кінця палички. Вони повинні пройти точно по лінії згину і через усі шари паперу. Для цього стисніть кінчик так, щоб він із плаского став округлим (рис. г). Наступні

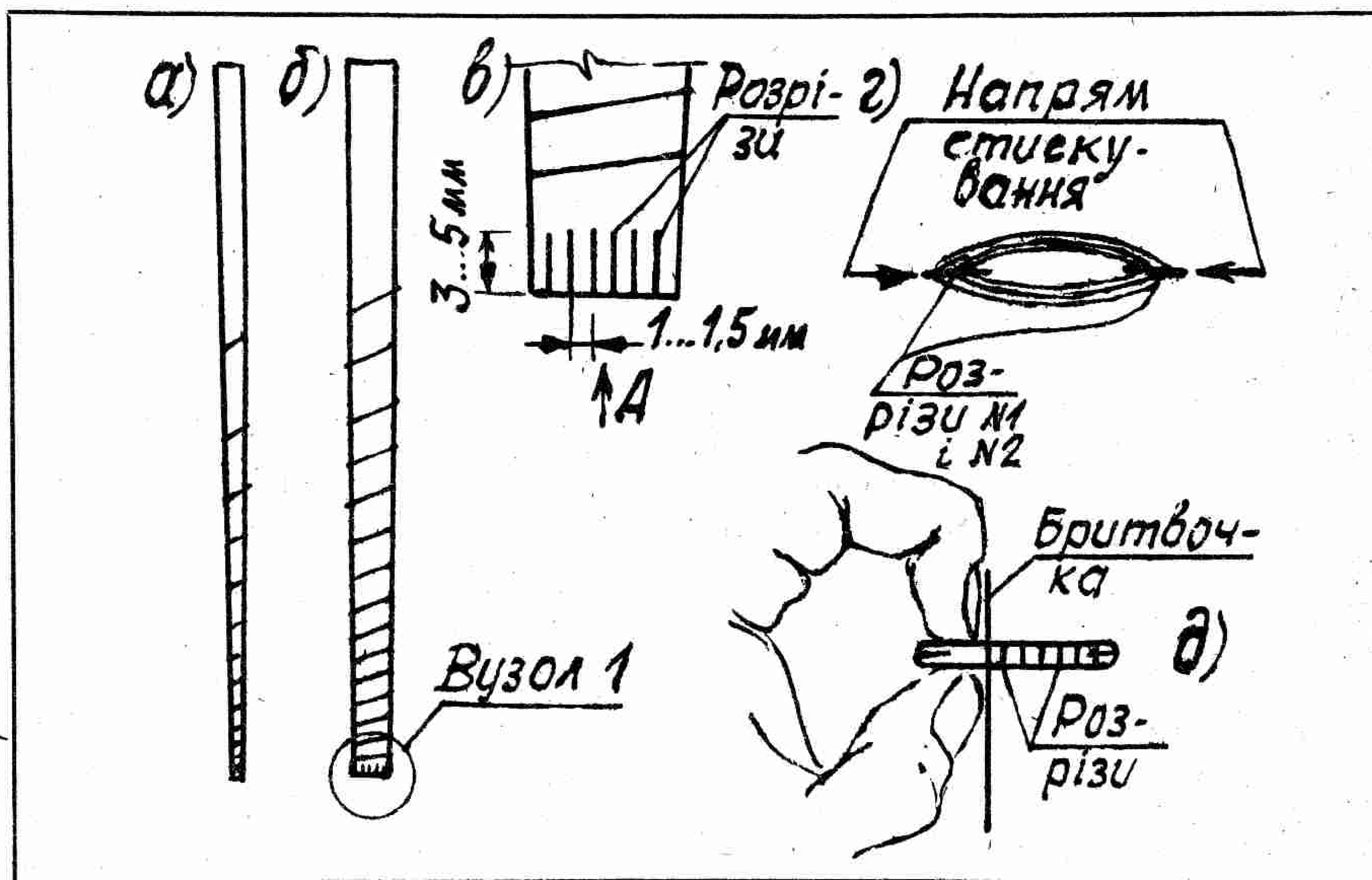

Пропоную такий «винахід», що стане вам у пригоді,— одноразовий пензлик.

Виготовити його дуже просто. Візьміть шматок обгорткового паперу трапецієвидної форми, згорніть його і заклейте так, щоб утворилася пласка паличка (рис. а). Один її кінець повинен бути тоншим. На ньому

розрізи виконуйте через кожні 1—1,5 мм довжиною 3—5 мм (рис. в), притримуючи пальцями кінчик палички (рис. д).

Для виготовлення пензлика користуйтеся гострим лезом безпечної бритви, а не ножицями, бо не досягнете необхідної якості.

Ю. Топілко,
м. Львів

Секрети кухні тітки Насті

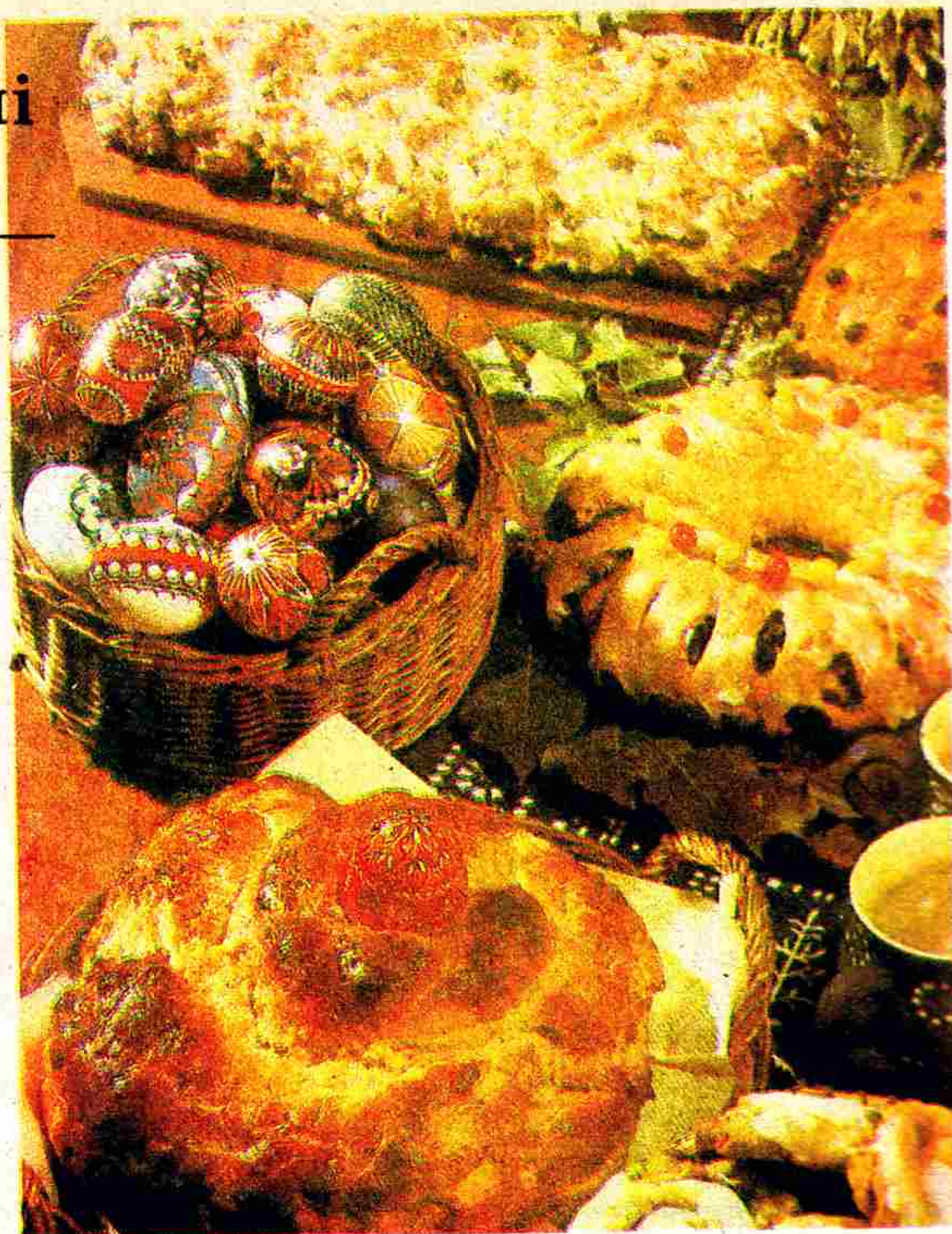

Паски до світлого свята

Паска звичайна

1 л молока, 400 г борошна, 100 г цукру, 70 г дріжджів, 50 яєчних жовтків, 600 г цукрової пудри, 250 г вершкового масла.

Паска — це кислий або солодкий хліб, який подають тільки у світле свято — Паску. Для приготування солодкої паски у молоці розводять 400 г пшеничного борошна у каструльці або мисці, 100 г цукру охолоджують до теплого стану і додають 70 г свіжих розпущених сіллю дріжджів. Всі компоненти добре розмішують і ставлять у тепле місце. Коли опара підніметься, її проціджують крізь сито. Потім у посуд для тіста вливають 50 жовтків, розтертих з 600 г цукрової пудри (розтирають їх цілу годину), всипають 1 кг пшеничного борошна і дві склянки підготовленої опари. Потім починають місити тісто на стільниці, додавши 250 г вершкового масла. Після вимішування тісто розділяють і накладають у теплі форми, змащені вершковим маслом або олією. Форми наповнюють на 2/3 їх висоти і знову залишають у теплому місці для того, щоб паски піднялися. Потім ставлять у піч або духовку не дуже жаркі. Випікають 35—40 хв. при температурі 200—210°С. Готові паски посипають цукровою пудрою. Нерідко у солодкі паски додають 2 склянки запарених родзинок. Іноді замість цукру використовують мед, що надає пасці особливого аромату і смаку. Кислу паску можна приготувати за тією ж технологією, але без цукру та меду.

Найпростіша паска

1,5—2 кг пшеничного борошна, 3 столові ложки цукру, 100 г дріжджів, 1 пакет кефіру —0,5 кг, 1/2 кг пачки маргарину, 2 столові ложки олії, 1 чайна ложка кориці.

У миску всипати борошно і додати послідовно всі компоненти, попередньо розпустивши дріжджі цукром і змішавши їх з кефіром, яйцями та цукром. Замісити тісто і місити до тих пір, доки воно не буде відставати від рук. Вимішене тісто поставити у тепле місце, дати йому підійти. Потім ще раз його вимішати, розкласти у форми і залишити на 15—20 хв для того, щоб піднялося. Після чого форми з тістом поставити у духовку і випікати на середньому вогні. Перед розкладанням у форми у вимішене тісто бажано додати розпарені родзинки. Готові паски посипати цукровою пудрою.

Паска звичайна

2,5 кг борошна, 300 г не твердого вершкового масла, 3 склянки борошна, півлітра сметани, 3 столові ложки олії, 150 г дріжджів, 1 склянка молока, 100 г запарених родзинок, 70 г свинячого жиру, сіль за смаком.

Розпускаємо дріжджі сіллю, заливаємо теплим молоком, додаємо вершкове масло, цукор, яйця, а також півнорми борошна, добре перемішуємо і ставимо на 10—12 годин у тепле місце. Коли тісто підійде, всипаємо залишки борошна і вливаємо сметану, олію, додаємо сіль та родзинки, ванілін, свинячий жир і добре вимішуємо тісто. Знову ставимо його у тепле місце, щоб піднялось. Коли тісто підніметься у 2—3 рази, розділяємо його і викладаємо у змащені вершковим маслом форми, ставимо у духовку і випікаємо при температурі 210—230°С 40—45 хв, помастивши кожну паску збитим яйцем. Готові паски зверху присипати цукровою пудрою.

Сирна паска

1500 г сиру, 2 склянки цукру, 1 склянка розтопленого вершкового масла, 8 жовтків, 2 склянки вершків, ваніль за смаком.

Сир протираємо крізь сито і розтираємо його до піни. Додаємо цукор і знову розтираємо до піни. Потім у цю масу вливаємо розтоплене вершкове масло, але не гаряче і ще добре розтираємо. Потім у сир вливаємо по одному жовтку. Кожний добре розтираючи, вливаємо густі вершки, додаємо ваніль і розтираємо поки не з'являться бульбашки. Потім форму вистилаємо марлею, залишивши кінці її зверху. У форму вкладаємо підготовлену масу, ставимо у духовку і випікаємо 30—35 хв при температурі 220—230°С. Готову паску виймаємо за допомогою залишених кінців марлі, викладаємо на блюдо і знімаємо марлю. Зверху посипаємо цукровою пудрою.

За цим рецептом можна приготувати і сирно-шоколадну паску, додавши до компонентів 300 г тертого шоколаду.

А. Є. Прокопець,
м. Київ

На нашій обкладинці

Пропоную

...садивний матеріал картоплі Кубинка, капусти ранньої листкової, моркви, огірків пізніх, помідорів, цибулі чорнушки та кущівки, часнику зимового і літнього, кропу, петрушки, коріандру, гірчиці; гарбузів: кормових великоплідних, їстівних та голонасінних; кукурудзи кормової і рисової; сорго, топінамбуру, соняшнику з великим вмістом олії в зернятах; люцерни, квітів, тютюну, квасолі кольорової, гороху.

Рецепти лікування травами гінекологічних та інших захворювань. Вкладайте підписаний конверт.

В. А. Сочило,
Дніпропетровська обл., смт Васильківка, вул. Леніна, 170

...садивний матеріал тюльпанів Скарборо. Біг-Чіф, Оксфорд Еліте, Бургунді Лейс, Ленін'с Меморіал.

Віктор Іванович Мальцев,
252146, Київ, вул. Героїв космосу, 19-а, кв. 210

...саджанці високоврожайної ремонтантної суниці Женева — родить з весни до морозів, великі смачні ягоди, добре росте в затінених місцях. Саджанці суниці Гігантела Максим з найбільшими у світі ягодами — гігантами (до 150 г). Насіння кращих сортів помідорів від суперранніх до таких, що зберігаються свіжими всю зиму: Цифомандра, Кардинал, Володимир Висоцький, де-Барао малиновий, Космонавт Волков, Вибух, Віргінія, Комбітомат, Купіте, Мікадо, Аполон, Рококо, Жираф, Китайська роза, різні гіганти та багато інших цінних сортів — близько 150. Перцю солодкого великоплідного 15 сортів, в тому числі: Каліфорнійське диво, Золота медаль, Тритон, Атлант, Тулуза та інші. Огірків 25 сортів (Ритова, Фенікс, Терента та інші). Картопля кращих сортів — Адретта, Кондор, Невська та ін. Квасоля спаржева, дайкон, редька, редиска, айстри, гладіолуси гарних сортів, фізаліс суничний та овочевий, кабачки цукіні та інші культури за доступною ціною. Для одержання відповіді вкладати підписаний конверт.

Гудзенко Віктор Васильович,
273200, Одеська обл., м. Балта,
вул. Московська, 40

...живці для щеплення яблунь та груш. Насіння 30 сортів ліаноподібних помідорів. Розетки суниці малопоширених сортів: Гігантела, Женева, Богота. Саджанці малини селекції Качини, врожайність — до 4 кг з куща.

Олександр Олександрович Ніколаєв,
340015, м. Донецьк, пр-т Ватутіна, 78

...насіння овочів, квітів, живці винограду, смородини, саджанці колоновидних яблунь, суниці та ін. культури. На замовлення висилаю каталог. Вкладайте конверт із зворотньою адресою.

Анатолій В.
313540, Харківська обл., м. Лозова,
вул. Космічна, 37

...щорічно, з осені-95 насіння: кубинська вишня (кімнатна), броколі, люфа (мочалка), лагенарія, чорнушка, шпинат, хеномелес, хмелі-сунелі, голонасінний гарбуз, перець кімнатний, салат, гірчиця, фенхель, кервель, бораго, фізаліс овочевий, черемша, цукіні, коріандр, тютюн.

Безкоштовно: меліса лимонна, амарант низькорослий (декоративний) та хвостатий, крес-салат. Присилайте конверт з пакетиками для насіння.

Віктор Ісько,
258840, Черкаська обл.,
Монастирищенський р-н,
с. Половичик, Дерибасівська, 13

...запрошуємо завітати до офісу-салону АТ «Обереги». Всього один візит до нас надасть Вам багато можливостей! Передплатити на місці без обмеження видання АТ «Обереги». Стати постійним абонентом картотеки індивідуальних замовників видань, що розсилаються накладною оплатою. Придбати книги, витвори народних майстрів, супутні товари (в роздріб і оптом без торговельної надбавки). Розмістити рекламну інформацію на взаємовигідних умовах у виданнях АТ «Обереги».

Виготовити комп'ютерні оригінал-макети (рекламні оголошення, фірмові бланки, візитівки, поштові листівки, об'яви, запрошення тощо). Замовити печатки і штемпелі (короткі терміни, чудовий дизайн, супутні послуги, помірковані ціни). Чекаємо на Вас! Щодня, крім суботи і неділі, з 9 до 18.

252054, Київ-54, вул. Тургеневська, 46,
Тел.: 216-63-10, факс: 212-09-77

Служба взаємодопомоги

Стомилася бути самою

Я постійно користуюся порадами «Дому, саду, городу» і тому, незважаючи на певну матеріальну скруту, передплатила його і на перше півріччя цього року. Навіть загітувала декого із сусідів.

Безумовно, ваш журнал — найкращий мій друг і порадник, але вийду на свою дачну ділянку, стану, подивлюся довкола і серце огортає смуток, коли бачу, як мої сусіди працюють на своїх дачах або вдвох, або вкупі всією сім'єю, а я усе сама й сама. Від такої самоти просто стомилася. А як же мені хочеться, щоб і я свою ділянку обробляла не сама. Ось чому уклінно прошу редакцію надрукувати моє оголошення такого змісту:

Мені — 65, але ще приваблива, енергійна. Завжди в русі й тому почуваюся значно молодшою. Отож, якщо відгукнеться чоловік мого віку, котрий любить працювати на землі і добрий, розумний, гречний, непитущий, то вирощені разом з ним помідори будуть і кругліші, і червоніші і, безумовно, солодші.

Матеріально та мешканням забезпечена, але, якщо виникне необхідність, то погоджуся і на переїзд. Відповім на докладні листи.

Лада,
Полтавська обл., м. Лубни, пошта,
до запитання, власнику
пенсійного посвідчення № 017044

Так хочеться щастя

Часто читаю у журналі оголошення про знайомства самотніх людей, котрі намагаються знайти собі пару, у якій вбачають свою долю і своє щастя.

Я й сама хотіла написати до редакції і поділитися своїм горем та боялася чоловіка, бо він у мене пив до безтями і кривдив мене та дітей. Про наші родинні взаємини зараз страшно й згадувати.

Тепер живу без чоловіка. Маю двоє дітей. Одна вже доросла і з своєю сім'єю живе окремо. А друга — зі мною, вона інвалід першої групи, але розумна і мені по господарству трохи допомагає. А я ще не стара жінка, мені лише за п'ятдесят. Дуже хочеться жити в парі. Тож, можливо, десь є добрий і вірний чоловік, який погодиться стати нам приятелем, а ми обіцяємо бути йому найвідданішими і найкращими друзями у житті.

Шановна редакціє, дуже вас просимо, будь ласка, надрукуйте нашого листа. Боже, як хочеться бодай крихітку щастя відчути на цій землі, а його можуть нам дати тільки люди. Адресу збережіть у редакції, а листи, якщо надходитимуть нам, перешліть.

Л. Г.
Одеська обл.

Знайомство

Мені 40 років, зріст 158 см, народилась під знаком зодіаку Рак. Хотілося б, щоб майбутній коханий був за гороскопом Скорпіон або Водолій, щоб не зловживав спиртним. Якщо є дитина,— стану їй матір'ю. Хотілось би щоб він згодився на переїзд. Я розлучена, маю дві дочки 19 і 14 років, старша працює. Житлом і матеріально забезпечена, живу в селищі.

Л. В.
245110, м. Шостка, Сумська обл.,
до запитання, паспорт № 559024

БІОДИНАМІЧНИЙ КАЛЕНДАР

Травень

Близнюки
1 (14.50) — 4 (3.51)

Поливають капусту ранніх сортів, редиску, редьку, моркву, розпушують її міжряддя на глибину 6—8 см. Вибірково збирають ранню редиску.

Рак
4 (3.51) — 6 (15.51)

Розпушують грунт на глибину 6—8 см на грядках капусти. Висаджують розсаду помідорів для вирощування у звичайних умовах відкритого грунту, баклажанів, перцю в Лісостепу і північному Степу.

Висівають насіння огірків (за умови, що грунт на глибині 10 см прогрівся до 13—15 градусів тепла). Висаджують також огірки, які вирощені розсадним способом (в горщечках). Повторно висівають редиску. На півдні України сіють баштанні культури.

За народними прикметами

Луки (5). У цей день садять цибулю.

Георгія, Юрія (6).

Коли на Юру дощ і грім, то буде радість людям всім.

На Юрія роса — не треба коням і вівса.

Як піде дощ на Юря, то буде хліб і в дурня.

Як на Юря стала буря, то буде мокре літо.

Рання сівба ярих на Юрія, середня — з Миколи, а пізня — з Івана (7.07).

На Юрія дощ — на худобу легкий рік.

Коли до Юрія закує зозуля на голе дерево, то буде голодне літо, а як на піст, то буде поліття (сприятлива, добра погода).

Якщо на Юрія ворона в житі сховається, то буде врожайне літо, а коли воно горобцю по коліна — на лихе.

На Юрія посади редьку, то вроде, як кулак.

Лев
6 (15.51) — 9 (1.33)

Поливають капусту, якщо не було дощу, з розрахунку 3—4 відра на квадратний метр і проводять міжрядний обробіток на глибину 10—12 см. Якщо випадав дощ, то розпушують грядки огірків, щоб знищити кірку на грунті.

За народними прикметами

Марка (8). Має бути тепло, тому казали: «На Марка небо ярке — на вулиці парко, а бабі в хаті жарко».

Якщо не зацвіли яблуні, то на неврожай.

Діва
9 (1.33) — 11 (7.30)

Поливають капусту, розпушують міжряддя. Збирають листя багаторічної цибулі-батуну для салатів і споживання у свіжому вигляді тощо.

Проривають моркву (з 1—2 справжніми листочками), вибірково збирають редиску. Висівають в холодні парники або на відкриті грядки насіння дворічної гвоздики гренадина і турецької або бородатої, дзвоників, мальви, наперстянки. Висаджують на постійне місце живці хризантем, які були посаджені в парники восени та в кінці березня чи на початку квітня.

Терези
11 (7.30) — 13 (8.54)

Збирають капусту ранніх сортів на півдні України. Якщо випав дощ і утворилася кірка, то міжряддя на посівах огірків та й інших овочів розпушують. Вперше проріджують огірки під час появи одного, вдруге — 3—4 справжніх листків.

За народними прикметами

Якова (13).

Теплий вечір і зоряна ніч — на сухе літо.

Скорпіон
13 (9.54) — 15 (9.54)

14.05 — 23 години 48 хвилин — повний Місяць.

Висівають насіння огірків, кавунів, динь, гарбузів. Збирають цибулю тих сортів, які вирощують на перо, редиску вибірково. Висівають повторно редиску.

За народними прикметами

Єремії (14). Про Яремин день так казали: «Єремій, Єремій, про посіви розумій». У цей день мешканці Києва збиралися на гулянки, які називалися «маївками». Здебільшого це робили учні з вчителями, котрі виходили на Щекавицю і влаштовували врочисті обрядодійства.

Коли на Єрему погоже, то й жниво буде пригоже.

Бориса і Гліба, Борисів день (15). У народі його іще називали «солов'їний день».

На Бориса і Гліба — найпізніша сівба.

На Гліба-Бориса — за хліб не берися, бо овес микольський не наш, а конський.

Заспівав соловейко — чекай похолодання на три тижні, не заспівав соловейко — не сій гречки і не стрижи овечки.

Стрілець
15 (9.54) — 17 (9.37)

Підживлюють рослини баклажанів, перцю міндобривами. Прополюють грядки овочів, поливають моркву та інші коренеплоди, збирають вибірково редиску.

За народними прикметами

Тимофія (16). «На Тимофія,— казали,— велика надія». Якщо сонячно й тепло, то така погода буде і в кінці місяця.

Козеріг
17 (9.37) — 19 (10.40)

Висаджують на грядки розсаду капусти пізніх сортів. Висівають насіння баштанних культур на глибину 5—8 см.

За народними прикметами

Ярини (18). З цього дня починали висаджувати розсаду капусти.

Прийшли Ярини — не прикривай сіни.

Водолій
19 (10.40) — 21 (14.36)

Поливають капусту, перець, баклажани з розрахунку 3—4 відра води на квадратний метр. Проріджують посіви огірків (за появи першого справжнього листка), залишаючи рослини через 15—20 см.

За народними прикметами

Іови (19). З цього дня сіяли боби та горох, і називали ще його «огірковим днем».

Вранці роса, а вдень ясна погода — то на добрий врожай.

Риба
21 (14.36) — 23 (22.17)

Поливають ранню картоплю з розрахунку 3—5 відер на квадратний

метр. Підживлюють плодоносні дерева висушеним і перемеленим пташиним послідом (по 0,3 кг на 1 квадратний метр пристовбурного круга).

За народними прикметами

Миколи (22). Як не вбачиш до Миколи колосу, то буде плачу й голосу.

Від Миколи до літа дванадцять приморозків.

На Миколи весняного сади картоплю.

Після Миколи не можна садити бахчу, бо зав'язі не буде.

Симона (Семена) Зілоти, Семенове зіло, Миколин батько (23).

На Зілоту давали коровам їсти жовті квіти й трави, щоб молоко та масло було жовтим. До речі, зібране в цей період масло спеціально тримали для ліків, особливо дітям. Вважалося, що воно вельми корисне, оскільки корови вживають найбільше квітів і лікарських трав.

Як на Семена Зілоту йде хмара, то треба викинути з хати коцюбу, лопату й помело, аби грім не влучив.

Овен
23 (22.17) — 26 (8.51)

Висаджують на постійне місце викопаний і розділений на частини кущ естрагону. Кожен новий кущик повинен бути з 3—4 бруньками.

За народними прикметами

Мокія (24). Вважали, що Мокій — цар граду, і тому намагалися його задобрити всілякими молитвами.

Мокіїв день мокрий — все літо буде мокрим.

Якщо на Мокіїв день паде дощ, то буде сорок днів падать.

Коли туман — на мокре літо.

Схід сонця багряний — усе літо буде грозове.

Тілець
26 (8.51) — 28 (21.08)

Поливають капусту, помідори, перець, інші овочі. Наступного після поливу дня розпушують грунт і знищують бур'яни.

За народними прикметами

Єпіфанії (25). Якщо Єпіфан вранці зодяг червоний жупан, то все літо буде сухе й жарке.

Гликерії (26). З цього часу ночі стають паркими, а відтак починають з'являтися комарі.

Ликерія прилетіла й припала до тіла.

Ісидора (27). Теплий Сидро — тепле літо.

Пархома теплогрія (28). Прийшов Пархом — тішся теплом.

Близнюки
28 (21.08) — 31 (10.06)

29.05 — 12 годин 28 хвилин — новий Місяць.

Вдруге проріджують посіви огірків з одночасним прополюванням в рядках і в міжряддях.

За народними прикметами

Федота (31). На дубі листя з'явилося — на врожайне літо.

У номері:

«Дім, сад, город» (українською мовою)

Щомісячний виробничо-практичний журнал
№ 4, квітень, 1995 р.
Видається з січня 1989 р.
Київ, видавництво «Нива»

Здано до набору 14.02.95. Підписано до друку 27.03.95.
Формат 60×84 1/8. Папір офсетний № 1. Офсетний друк.
3,72 умовн. друк. арк., 16,74 умовн. фарб.-відб.,
7,5 обл.-вид. арк.
Тираж 176000 прим. Зам. 0118504.

Адреса редакції: 252054, Київ-54, вул. Павлівська, 11-г,
тел. 216-05-40.
Відділ листів і реклами — 216-40-25.
Журнальний комплекс видавництва «Преса України»,
252146, Київ-146, вул. Героїв космосу, 6.

Індекс 74142

ISSN 0235—6368. Дім, сад, город. 1995. № 4. 1—32

Шановні наші читачі!

Нагадуємо, що тільки з четвертого квітня до тридцять першого травня цього року триває передплата на друге півріччя цього року на наші видання:

«Дім, сад, город», поштовий індекс — 74142,
«Квіти України» — 74275,
«Будьмо здорові» — 74003,
«Мисливець і рибалка» — 74428,
«Наш дім» — 74453,
«Пасіка» — 74429,
Газета «Зелений календар» — 30203

Віримо, що Ви й надалі читатимете й шануватимете наші журнали. До зустрічі з Вами в наступному півріччі!